

T. C. ANADOLU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ
MERKEZ KÜTÜPHANESİ

TELEVİZYON PROGRAMLARINDA **YAPIM MALİYETİNİN UYGULAMALI ARAŞTIRMASI**

(Yüksek Lisans Tezi)

Şükrü KÜNÜÇEN

Eskişehir, 1987

İÇİNDEKİLER

ŞEKİLLER LİSTESİ	iv
GİRİŞ.	1
BÖLÜM I- KONU VE GENEL YAKLAŞIM.	4
Tüm Ekonomik Faaliyetlerin Değerlendirilmesinde Maliyete İlişkin Bilgilere Olan İhtiyacın Belirlenmesi	4
Televizyon Programlarında Yapım Süreci	10
Yapım Öncesi Planlama.	11
Hazırlıklar ve Prova	13
Yapım.	14
Yapım Sonrası.	15
Çalışmanın Amacı	17
Çalışmanın Önemi	17
Varsayımlar.	18
Sınırlılıklar.	18
BÖLÜM II- TELEVİZYON PROGRAMLARINDA MALİYET UNSURLARI.	22
Genel Kavramlar.	22
Maliyet.	22
Gider.	25

Harcama.	27
Maliyet Giderleri.	28
Maliyet Unsurları.	29
BÖLÜM III- UYGULAMA.	46
Örnekleme	46
Verilerin Toplanması	46
Verilerin Çözümü ve Değerlendirilmesi.	48
Donanım ve Malzeme	48
İşçilik.	66
BÖLÜM IV- ÖZET VE SONUÇ.	81
EK TABLOLAR.	89
EK TABLO 1-18 PROGRAM BİLGİ FORMU.	89
EK TABLO 19 DONANIM VE MALZEME KULLANIM BİLGİ FORMU.	107
EK TABLO 20 DONANIM VE MALZEME KULLANIM BİLGİ FORMU.	108
EK TABLO 21 AYLIK DONANIM VE MALZEME KULLANIMI KÜMÜLATİF BİLGİ FORMU.	109
EK TABLO 22 DONANIM VE MALZEME FİYATLARI	110
EK TABLO 23-31 YAPIM EKİBİ ÇALIŞMA BİLGİ FORMU	111
KAYNAKÇA	123

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil No

Sayfa No.

1	Televizyon Program Yapım Süreci.	12
2	Televizyon Yapım Personeli	16

GİRİŞ

Televizyon alanında yapılan çalışmaların başlangıcını 1800'li yıllara kadar götürmek mümkündür. Ancak ilk televizyon gösterisi 1926 yılında gerçekleştirilmiştir. Nihayet 1927'de New-York'ta yayın alanı 45 kilometre olan bir televizyon yayını gerçekleştirildi. İkinci Dünya Savaşıyla(1936-1945) birlikte televizyon ile ilgili çalışmalar yavaşladı. Savaştan hemen sonra ise bu çalışmalar birden eski hızına kavuştu. Televizyon teknolojisi gelişti, televizyon yayınları arttı ve yaygınlaştı, pahalı bir işletmeciliğe dayanan bir sanayi doğdu.

Günümüzde, "maliyet" in girmediği hemen hemen hiçbir ekonomik birim yoktur. Hemen her kesimde, kamu yönetiminde, hatta kişisel yaşantımızda, kimi bilinçli, kimi zaman da bilinçaltı hep "kaça mal olur", bana "maliyeti nedir" konusunu düşünür ve mali bir olay olsun ya da olmasın, davranışlarımızı bu yönde oluşturur, kararlarımızı işin maliyetine bakarak alırız.

Bütün işletmelerin günlük yaşamlarında büyük ya da küçük, az ya da çok daima bir maliyet sorunu vardır.

İşletme yöneticileri en çok, üretim maliyetlerinin düşürülmesi konusu üzerinde durmaktadırlar. Aslında sorun, maliyetlerin sağlıklı bir biçimde izlenmesi, saptanması,

kontrolü ve düşürülmesi için gerekli önlemlerin alınması ile çözümlenebilecektir. İşte, bu noktada; maliyet nedir, neden ve nasıl izlenir, nerede oluşur, nasıl hesaplanır, nasıl muhasebeleştirilir, kontrolü ve düşürülmesi nasıl gerçekleştirilir soruları ilk akla gelenlerdir.

Tüm işletmeler ürettikleri mal ve hizmetlerin kendilerine kaç mal olduğunu bilmek zorundadırlar. İşletmeler kendi bünyelerine uygun maliyet muhasebe sistemini kurarak bu sayede maliyete ilişkin verilerden büyük ölçüde yararlanırlar. Bu veriler işletmelerin bugünü ve gelecekteki faaliyetleri açısından önemli ipuçları verirler.

Televizyon kuruluşları da kuşkusuz diğer işletmeler gibi maliyetlerine ilişkin verilere ihtiyaç duyarlar. Bir televizyon yapımının ekonomik yönden en önemli kısmı, yapımların maliyeti, başka bir deyişle, televizyon programlarının kaç mal olduğudur.

Televizyon yapımlarının görüntüsel niteliğinden ötürü doğrudan ya da dolaylı giderlerinin fazla oluşu nedeniyle program yapım maliyetlerinin yüksek oluşu, yapım maliyeti konusuna artı bir önem kazandırır.

Günümüzde günlük hayatın vazgeçilmez bir parçası haline gelen televizyonun program yapımlarının ülkemizde maliyet bilimi açısından optimal etkinlikte sürdürüldüğünü söylemek ne mümkün ne de değil. Çünkü televizyon program

yapım maliyeti konusunda yeterli çalışmaların henüz yapılamadığı görülmektedir.

Bu çalışmada ekonomik faaliyet gösteren birimlerde ve de televizyon kuruluşlarında maliyete ilişkin bilgilere neden ihtiyaç duyulduğu konusu araştırılarak konunun önemi açığa kavuşturulmaya çalışılacak ve televizyon programları üretiminde hangi unsurların yapım maliyetini oluşturduğu konusu incelenecektir.

Ayrıca 25.3.1986-25.4.1986 tarihleri arasında gerçekleştirilen televizyon ders programları değerlendirilerek örnek seçilen 25.3.1986 tarihli Türkiye Ekonomisi dersinin yapım maliyeti belirli sınırlılıklarla hesap edilerek uygulamalı bir çalışma yapılmıştır. Bu uygulama hem yapım maliyetinin nasıl hesaplanacağı konusunda örnek oluşturacak hem de, televizyon program yapımının pahalı bir işletmeciliğe dayandığı konusunda bir fikir verecektir.

BÖLÜM I

KONU VE GENEL YAKLAŞIM

Tüm Ekonomik Faaliyetlerin Değerlendirilmesinde
Maliyete İlişkin Bilgilere Olan İhtiyacın Belirlenmesi

Bir ekonomide rasyonel davranış biçimi, sınırlı imkanların en rasyonel veya en etkin şekilde kullanılmasına ve toplumun iktisadi, sosyal ve kültürel gelişmesine asgari maliyetle en yüksek verimi sağlayacak hizmetlere öncelik tanınmasına çalışmaktır. Çeşitli fayda ve hizmetlerin topluma götürülmesinde yapılacak harcamalar birbirleriyle rekabet halindedir. Bu rekabetin en açık nedeni de, işletme ve kurumların elinde bulundurduğu finansman olanaklarının sınırlı olmasıdır. Bundan ötürü, sınırlı imkanların en optimal biçimde kullanılması ve toplumun ekonomik, ve sosyal ve kültürel gelişimine en az maliyetle en yüksek verimi sağlayacak biçimde katkıda bulunmaya çalışması kadar akla uygun başka bir yol yoktur.

İşletme yönetimleri işletmenin ekonomik kalkınmasında etkinliği sağlamak, kaynak israfını önlemek, yapacağı yatırımlar arasındaki seçimlerde ussallıktan ayrılmamak için sağlam, güvenilir, objektif maliyet verilerine

ihtiyaç duyarlar. Tüm ekonomik faaliyetlerin değerlendirilebilmesi için maliyete ilişkin bilgilere ihtiyaç vardır. Maliyet kavramının oluşmadığı bir işletme düşünülemez.

İşletmelerin en önemli sorunlarından birisini kuşkusuz maliyetler oluşturmaktadır. Her işletmeci, maliyetlerinin ne olduğunu, bunları düşürmenin mümkün olup olmadığını, uyguladığı yöntemlerin geçerlik derecesini bilmek ister. Bu nedenlerle maliyetler, üzerinde en çok tartışılan ve özellikle izlenen bir konu olmakta, gerek işletme gerekse ulusal ekonomi açısından dikkati sürekli olarak üzerine çekmektedir. Özellikle kalkınmakta olan ülkelerde işletme ve kurumlar maliyetleri üzerinde titizlikle durmak, onları iyi değerlendirmek ve maliyetlerini azaltıcı önlemler için çaba göstermek durumundadırlar. İşletmeler daha ucuz ve kaliteli malı üretebilmek ve rekabet şartları yaratabilmek için maliyetlerini dikkatlice izlemeli ve maliyet hesaplarını düzenli olarak tutmalıdırlar.

Fiyat saptanması işletme yönetiminin en önemli görevlerinden biridir. Bir işletmenin başarı veya başarısızlığı, yöneticilerinin, üretilen mallar için konulacak fiyatları seçmedeki yeteneğine bağlı olabilir. Başarılı bir fiyat koyucusunun sahip olması gereken bazı bilgilerin yanısıra, büyük ölçüde maliyet olayının esaslarını kavramış olmasına ihtiyacı vardır.

İşletmelerin maliyete ilişkin verileri, yöneticilere yeni şartlar yaratma, var olan şartları değiştirme,

sağlıklı bir denetim ve kontrol sağlamada önemli bilgiler verir. Böylelikle, maliyetlere ilişkin bilgiler işletme kararlarında önemli rol oynarlar.

İşletmeler varlıklarını sürdürebilmek ve ulusal ekonomiye katkıda bulunabilmek amacıyla planlar yaparlar. İşletmeler amaç ve politikalarını ancak plan ve programlarla başarıya ulaştırabilirler. İşletme ve kurumların yöneticileri çok çeşitli, aynı zamanda durmadan değişme gösteren amaç dizileriyle karşı karşıya kalmakta, bunların ortaya çıkardığı sorunların çözümlerini de yapacakları planlarla ele alma zorunluluğu ile karşı karşıya kalmaktadırlar.

"Planlama, her şeyden önce işletmenin amaçları, politikaları ve programlarına ilişkin alternatifler arasında bir seçimin yapılmasını öngörür. Bu seçim işletmenin geleceğini etkileyen bir karara bağlanacaktır"(1).

Yapılacak planlama çalışmaları, belirlenmiş olan işletme amaçlarına göre, bugün için alınacak kararların gelecekte yaratacağı sonuçları tahmin etme, söz konusu stratejilerin ayrıntılı işleyiş programlarına alınması ve geniş çapta yürütülecek denetleme işlerinin düzenlenmesini içermektedir.

(1) H. KOONTZ-C. O'DONNEL, "Yönetimde Uzun Dönem Planlaması" Çev.: İnal Cem Aşkun, Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Dergisi, S.2, Cilt 8, 1972, s.18.

Burada karşımıza çıkan sorun bazı tahminlere, varsayımlara ve bazı maliyete ilişkin bilgilere dayanma zorunluluğudur. Elde bu tür veriler olmadan, kalkınma planları hazırlama olanağı olmadığı gibi, hazırlanan ve uygulamaya konulan planların izlenmesi, gerekli düzeltici önlemlerin zamanında ve etkin bir biçimde alınması da güçtür.

İşletme yöneticileri yapılmasını düşündükleri proje ve yatırımları değerlendirmek ve eğer gerekiyorsa öncelik sırasını belirlemek isterler.

Yapılacak yatırımların veya çeşitli alanlar için verilecek ödeneklerin miktarının tesbitinde yapılması düşünülen yatırımların değerlendirilmesi ve öncelik sırasının tesbit edilebilmesi için birtakım ölçütlerin kullanılması gereklidir. İşte bu amaçlarla kullanılan tekniklerin bir tanesi ve en çok ilgi çeken maliyet-fayda(cost-benefit) analizidir(2).

Maliyet-fayda analizi, proje ve yatırımların çeşitli yan etkilerini ve gelecekteki yansımalarını hesaba katarak öncelik derecesini araştırma yöntemidir(3). Maliyet-fayda analizi işletme projelerinin karlılığı veya rantabilitesi

(2) Necdet SERİN, Eğitim Ekonomisi, Ankara Üni., E. Fak. Yayını, Ankara, 1979, s.119.

(3) SERİN, s.122.

ile ilgili kararların alınmasına esas teşkil etmektedir. İşletme planlarının yapılmasında maliyet-fayda analizlerinden büyük ölçüde yararlanılır.

Görüldüğü gibi bazı işletme kararlarının bilinçli bir şekilde uygulama alanına sokulmasında kullanılan en önemli araç maliyet-fayda analizidir. Alınacak yanlış bir karar işletmeleri büyük zararlara uğratabilir. Üretilen bir malın ya da hizmetin sağladığı yarar ile söz konusu mal ya da hizmetin bedeli arasındaki ilişkiyi maliyet-fayda analizi tekniği ile somut olarak görebiliriz.

Bilindiği gibi "televizyon" alanına yapılacak yatırımlar, geliştirilecek projeler büyük sermayeleri gerektirirler, pahalıdırlar. Bu nedenle televizyon alanına yapılan yatırımlarda, proje geliştirmelerde mümkün olduğu kadar objektif, elle tutulur verilere dayanılarak tutarlı kararlar almak zorunludur. Maliyet-fayda analizi tekniğinden burada önemli ölçüde yararlanılabilmesi mümkündür.

Televizyon programlarının pahalı bir işletmeciliğe dayanması nedeniyle, amaçlanan televizyon programının üretilmesinde verimlilik ancak, sınırlı kaynakların en etkin şekilde kullanılarak rasyonel üretim politikasıyla sağlanabilir. Bunun gerçekleştirilebilmesi için de maliyetlerin bilinmesi zorunluluğu vardır.

Deneyimli ve başarılı bir televizyon yapımcısı İngiliz Stuart Hood, televizyon veya film yapımcısı için

gerekli olan ya da olması istenen koşulları ve özellikleri şöyle belirtmektedir:

"Yapımcının ilk ihtiyaçlarından birisi, bütçenin geniş tutularak, doğru olarak ve kusursuz bir biçimde kullanılacağına işvereni inandırmak ve hemfikir olmasını sağlama yeteneğidir.

Gelişmekte olan ülkelerdeki televizyon istasyonları ve film şirketleri, işlerinde fazla eli sıkı olmayan anlayışa sahip yapımcılara ihtiyaç duymaktadır. Böylelikle, bütçeyi doğru ve mümkün olduğu kadar ekonomik bir biçimde düzenleyerek üretimi gerçekleştireceklerdir.

Bu yüzden sadece tutumlu olmak yeterli değildir. Profesyonel bir yapım yönetimin bir programı oluştururken, o programı ucuza gerçekleştirebilmek için varolan parasal, teknik ve işgücü kaynaklarından en iyi ve en verimli bir şekilde yararlanması gerekmektedir.

Bunun için ilk koşul ise, üretim planlamasıdır. Ancak, bu üretim planlaması için de yapım olanaklarının değerlendirilmesi ve maliyet faktörlerinin incelenmesi gerekmektedir"(4).

Yukarıda değindiğimiz konulara dayanarak, işletmelerin başarılı olmaları, maliyetlerine ve maliyet muhase-

(4) Dietrich BERWANGER, Low-cost Film and TV Production in Developing Countries, Printed in the Federal Republic of Germany, 1976, s.90.

belerine verecekleri öneme son derece bağılı olduğunu söyleyebiliriz. Çünkü hangi düzende olursa olsun, her işletme ürettiği mal ya da hizmetlerin kendisine kaç malolduğunu bilmek zorundadır. Üretilen mal ya da hizmetin işletmeye olan maliyetinin bulunması, işletme faaliyetleriyle ilgili giderleri kontrol etmek ve işletme yöneticisinin maliyet giderleriyle ilgili bilgi ihtiyacını karşılamak maliyet muhasebesinin işidir. İşte maliyet muhasebesi, üretilen her malın maliyetinin ne olduğunu belirleyen bir hesap sistemidir. Maliyet muhasebesinin gerekli kıldığı hesap ve kayıt tekniği ile düzenlenecek çeşitli raporlar, sorumlu yöneticilere karşılaştırma, analiz ve sonuç çıkarma açısından son derece önemlidir.

Televizyon Programlarında Yapım Süreci

Her televizyon yapımı bir düşünce ile başlar. Bu düşünce önce anlaşıldıktan sonra yayınlanmasının bir değeri olup olmayacağı incelemeden geçirilir. Eğer bu incelemeden olumlu sonuç alınırsa düşünce geliştirilir, yararlı bir düzende ve etkili görülebilen ve duyulabilen öğeler dizisi biçiminde oluşturulur. Bu ilk düşüncenin göze-kulağa seslenen öğeler olarak düzenlenmesine ve hazırlıklarına "yapım" denir(5).

(5) Güner SARIOĞLU, Televizyon Program Yapımı ve Yönetimi, Ankara Üni., S.B.F. Yayını, Ankara, 1976, s.103.

Her ne kadar bir televizyon yapımı stüdyoda ortaya çıkarsa da bu, bütün yapımın küçük bir parçasını oluşturur. Stüdyoya ve kontrol odasına her girişten önce program, önceden dikkatle planlanmış ve birçok ayrıntılı hazırlıklar tamamlanmıştır. Yapım birbirinden farklı birkaç aşamadan meydana gelir ki bunlar: (1) Yapım öncesi planlama, (2) Hazırlıklar ve prova, (3) Yapım ve (4) Yapım sonrası diye dört bölüme ayrılmaktadır. Ama elbette ki her yapım mutlaka bu dört aşamayı gerektirmeyebilir. Şekil 1'de televizyon program yapım süreci şema halinde görülmektedir(6).

Yapım Öncesi Planlama

Yapım öncesi planlama bir programın gerçek yapım tarihinden günler, haftalar veya aylar önce başlayabilir. Televizyon yapımlarının karmaşık ve gelişmiş olması nedeniyle yapım öncesi planlamaya gerek duyulur. Yapım öncesi planlama çalışmalarında tüm sorunlar dikkatlice değerlendirilir ve yapım planlanır. Bu çalışma televizyon ekibinin tüm temel kişilerini programı görüşmek üzere bir araya getirir ve böylece ekipteki kişiler birbirlerine yardımcı olurlar.

(6) Alan WURTZEL, Television Production, (Second Edition), McGraw-Hill Book Company, New York, 1983, s.17.

YAPIM ÖNCESİ

- Düşünce geliştirme
- Amaç saptama ve program türü
- Program düzeni/senaryo yazımı
- Ekibin ana elemanlarıyla yapım toplantısı

HAZIRLIKLAR VE PROVA

Hazırlık

- Dekor hazırlığı
- Işıkların yerleşimi ve ayarı
- Ses hazırlığı
- Videoteyp ve film hazırlığı
Prova(Karmaşık yapılarda programın tümü ya da bir bölümü prova yapılır.)
- Stüdyo dışında soğuk prova (Metne bağlı kalmak için)
- Kamera durumları
- Herşey gözden geçirilir (sorunlar çıktıkça düzeltilir)
- Kostümlü prova

YAPIM SONRASI

- Stüdyo toplanır
- Görüntü kurgusu yapılır.
- Ses düzenlemesi yapılır.
- Senaryo ile çekilenlerin uygunluğu değerlendirilir

YAPIM

Canlıyayın

- Program ön planlamada belirlenen zamana göre başlar ve biter.

Kayıt

- Program durmaksızın çekilir. Özel durumlarda kurgu yapılır.
- Program bölüm bölüm çekilir.
- Tek kamera ile çeşitli açılardan çekim yapılır.
- Çok sayıda kamera(kurgu yapım sonrasında yapılır.)

Şekil 1. Televizyon Program Yapım Süreci(7)

Yapım öncesi planlamada programda görevli kişilerin seçimi yapılır. Programdaki nesnelere ve çekim mekanlarının belirlenmesi, teknik olanakların belirlenmesi, programda kullanılacak grafik ve görüntü malzemelerinin belirlenmesi hep yapım öncesi planlama çalışmaları içersindedir(8).

Yapım öncesi planlama çalışmalarında yapımın sözkonusu koşulları değerlendirilerek tahmini maliyetlerle ayrıntılı bütçesi çakırtılır. Bu bütçe, bütçeyi karşılayan kişilere onaylatılır.

Hazırlıklar ve Prova

Bu aşamada yapım için gerekli tüm hazırlıklar yapılır. Gerçek yapım başlamadan önce stüdyo ve kontrol odası program için hazırlanır. Kullanılacak zamanın maximize edilebilmesi için stüdyodaki ekibin tüm elemanları mümkün olduğunca birlikte iş yapmaya çalışmalıdırlar.

Stüdyo yapım için hazırlanırken kontrol odasında da hazırlıklar yapılır. Buradaki görevliler de sorumluluk alanlarına giren işleri yaparlar. Işıkların hazırlanması, ses düzeninin kurulması, vidoteybin hazırlanması gibi yapımdaki tüm araç-gereçler yapım için hazırlanır.

(8) WURTZEL, ss.17-18.

Düzenli ve etkili bir hazırlık bir yapımın başarısında veya başarısızlığında çok önemli bir faktördür. Bu da maliyetler açısından ayrı bir önem taşır. Olumsuzluklar maliyetlerin artmasına neden olur. Eğer bazı ayrıntılar hazırlıklar sırasında göz önüne alınmamışsa provalar sırasında bunlar değerlendirilmelidir.

Stüdyonun ve kontrol odasının yapım için hazırlanmasıyla provalar başlar. Her çekim prova gerektirmeyebilir. Prova durumu yapımın gereklerine göre değişir. Prova süresi zamanla sınırlandırılır. Çünkü zaman bir maliyet faktörüdür(9).

Yapım

Televizyonun ilk dönemlerinde videoteyp gelişmeden önce tüm programlar canlı üretilirdi. Yani, televizyon programları belirlenen bir zamanda başlar ve durmak ya da yapılan yanlışları düzeltmek mümkün olmaksızın sonuna kadar devam ederdi. Videoteybin gelişimiyle program yapımları için bazı kolaylıklar doğru ve yapımcılar, yönetmenler daha fazla esnek olabilirdiler. Videoteyp ve kayıt-kurgu teknolojisinin gelişimiyle yapımlar çeşitli yollarla üretilebilir oldu(10).

(9) WURTZEL, s.18.

(10) WURTZEL, ss.18-19.

Program yapım aşaması, giderlerin önemli bir miktarının gerçekleştiği aşamadır. Bu aşamada maliyetler denetlenerek gereksiz giderlerin önlenmesine çalışılmalıdır.

Yapım Sonrası

Yapım gerçekleşmiştir. Stüdyo boşaltılır, toplanır. Eğer program gerektiriyorsa görüntü kurgusu ve ses düzenlemeleri yapılır. Yönetmen senaryo ile çektiklerinin uygun olup olmadığını değerlendirir(11).

Televizyon program yapım sürecinin bu dört bölümünde yapılan çalışmalar programın türüne göre farklı ağırlık ve önem taşıyacaktır.

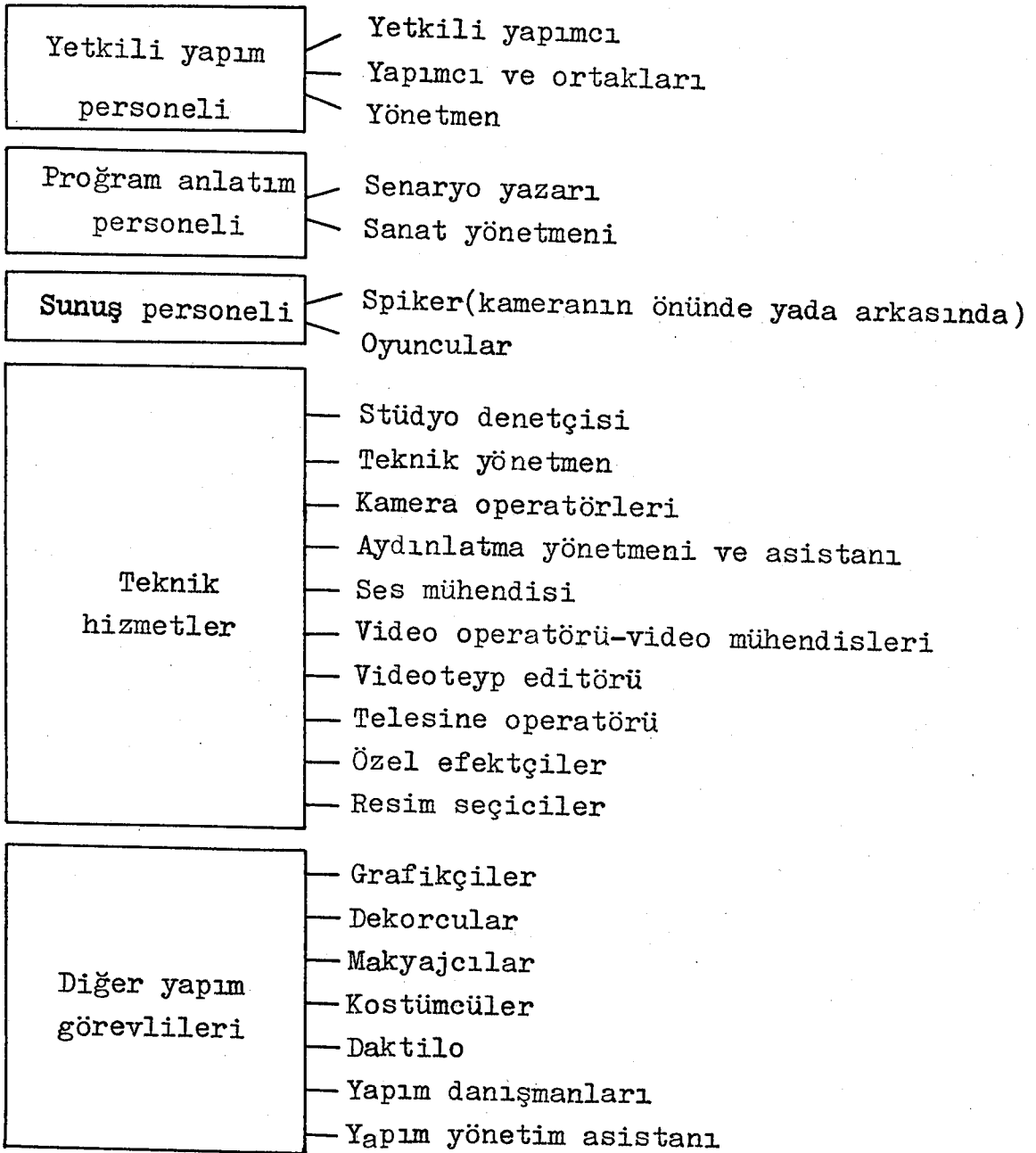
Televizyon yapımlarında çalışan personelin sayısı, ünvan ve görevleri, ait oldukları televizyon istasyonunun büyüklüğüne, yayın kapasitesine göre değişiklikler gösterebilir. Bazı küçük istasyonlarda ise kimi görev ve fonksiyonların çakıştığı da görülmektedir.

Wurtzel, televizyon yapımında çalışanları kabaca iki gruba ayırmaktadır(12).

- . Yapım grubu üyeleri.
- . Çekim grubu üyeleri.

(11) WURTZEL, s.20.

(12) WURTZEL, s.9.

Şekil 2. Televizyon Yapım Personeli(13)

(13) Gülseren GÜÇHAN, "televizyon Program Yapımında Dış-Çekim", (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Anadolu Üni., 1986, s.16.

Yapım grubu üyeleri, çalışmalarını "yaratıcı" olarak nitelenen kişilerden oluşur; yapımcı, yönetmen, yazar ve yapım çeşidine göre asistanlar. Çekim ekibi ise, özellikle araç-gereçler üzerinde biriyse olarak çalışan kişilerdir; Teknik yönetmen, ses mühendisi, kamera operatörleri, stüdyo yönetmeni, asistanlar ve teknisyenler.

Yapım sürecini gerçekleştirecek personeli fonksiyonlarına göre bölümlere ayıran genel liste Şekil 2'de görüldüğü gibidir.

Çalışmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, televizyon kuruluşlarının da diğer mal ve hizmet üreten işletmeler gibi maliyetlerine önem vermek, program yapım maliyetlerini hesaplamak ve bünyelerine uygun bir maliyet muhasebesi sistemini oluşturmak zorunda olduklarını açıklamaya çalışmaktır.

Çalışmanın Önemi

Bu çalışma ile televizyon programları yapım maliyeti konusunda ilgili kişi ve kurumların dikkati çekilebilir, bu konuda çeşitli çalışmaların yapılmasına yol açılabilir ve çalışmadan elde edilen bilgiler böylelikle tüm ilgililere bir fikir verebilir.

Varsayımlar

Bu çalışmanın varsayımları şunlardır:

1. Türkiye'de televizyon program yapım maliyeti konusunda Türkçe kaynaklar henüz yok denecek kadar az olup, bu alanda duyulan ihtiyaç karşılanamamaktadır.
2. Televizyon kuruluşları, maliyetleri hesaplanabilir televizyon programları üretirler.

Sınırlılıklar

1. Birim program yapım maliyetine ilişkin yapılan uygulamalı çalışmada kullanılan veriler, Açıköğretim Fakültesi stüdyolarında üretilen televizyon ders programı üretim çalışmalarıyla sınırlıdır. Yararlanılan tüm veriler bu çalışmalardan alınmıştır.

2. 25.3.1986-25.4.1986 tarihleri arasında Açıköğretim Fakültesi 3 nolu stüdyosunda üretilen 18 program maliyet hesaplamaları için değerlendirilmiştir.

3. Televizyon ders programları video yapımıdır.

4. Bazı televizyon programlarının hazırlanması, stüdyoya çekim için girilip programı belki bir kaç kez tekrar yaparak baştan sona gerçekleştirilecek şekilde olabilir. Bazı programlarda ise, çekimden sonra ses ve görüntü

düzenlemeleri yapmak gerekebilir. Örnek uygulamamızda çekim öncesi ve çekim sonrası işlemler değerlendirmeye alınmamıştır.

5. Televizyon alanında görülen hızlı teknolojik gelişme sonucu teknik eskime fiziksel eskimeden çok daha hızlı olabilmektedir. Bir teknoloji kısa sürede yerini yeni bir teknolojiye bırakıyor ve böylelikle de teknik ömrünü tamamlamış oluyor. Bu nedenle televizyon alanında cihaz üreten firmalar sattıkları malzeme için belirli bir süreyi kapsayan bir güvence vermektedirler ki bu da genellikle 10 yıl ile sınırlıdır. Birim program maliyeti ile ilgili yapılan çalışmada fiziki yıpranması kesin olarak saptanamayan araç-gerecin teknik ömrü de 10 yıl ile sınırlıdır.

6. Uygulamalı çalışmamızda değerlendirilen programlar, benzer nitelik programlardır. Bu nedenle çalışmada yararlanacağımız verilerin toplanmasına başlanılan 25.3.1986, aynı zamanda örnek programımız olan Türkiye Ekonomisi dersinin 12'nolu ünitesinin yapım tarihi olup, bu programın birim program maliyeti hesaplanmıştır.

7. Söz konusu program için maliyet hesaplamalarındaki personel, donanım ve malzeme sınırlılıkları şunlardır:

Program Ekibi:

- Yönetmen
- Teknik yönetmen

- Stüdyo yönetmeni
- Sesçi
- 3 Kameraman
- 2 Işıkçı
- Kamera kontrol görevlisi
- Resim seçici
- Görüntü kayıt görevlisi

Donanım, Malzeme:

- Stüdyo kamerası(3 adet)
- Kamera sehpası(3 adet)
- 5 Kilowat toplu ışık kaynağı
- 5 Kilowat dağınık ışık kaynağı(3 adet)
- 2,5 Kilowat toplu ışık kaynağı
- Işık kaynakları taşıyıcıları(5 adet)
- Işıkölçer
- 1 inch görüntü kayıt cihazı
- Resim seçme masası
- Mikrofon
- Ses teybi ve mixer
- Monitör(6 adet)
- Video band

8. Örnek programın maliyet hesaplamalarında söz konusu donanım ve malzemenin herhangi bir markası ve modeli "Professional Video International Yearbook" isimli katalogtan rastgele seçilmiş olup fiyatları, 1985/1986 gümrüksüz

katalog fiyatlarıdır. Bu fiyatlar da 1986 Mayıs ayı döviz kurlarına göre Türk Lirasına çevrilmiştir(Bkz. Ek Tablo 22).

9. Program ekibi 657 sayılı Devlet Memurları kanununa tabi üç ayrı kadro ile sınırlandırılmıştır. Buna göre brüt ücretler aşağıdaki gibidir.

Ünvanı mühendis olan teknik yönetmen ve kamera kontrol görevlisi için aylık brüt ücret 128.749 TL.

Ünvanı sinema televizyon uygulayıcısı olan yönetmen, kameraman, stüdyo yönetmeni ve resim seçici için aylık brüt ücret 67.740 TL.

Ünvanı teknisyen olan ses, ışık ve görüntü kayıt görevlileri için brüt ücret ise 79.841 TL'dir.

BÖLÜM II

TELEVİZYON PROGRAMLARINDA MALİYET UNSURLARI

Genel Kavramlar

Maliyet

Ekonomik bir teşebbüsün ya da işletmenin yaşamı boyunca, sürekli olarak karşılaşacağı çeşitli sorunların karşısında çözüm olarak ele alacağı konu çoğu kez "maliyet" olmaktadır. Ekonomik olaylarla ilgilenen ve sonunda yaşamını ancak olumlu sonuçlarla yürütebilecek olan ekonomik birimler, var olan kaynaklarını nasıl kullandıklarını sürekli gözlemek, hesaplarını bilmek zorundadırlar.

Muhasebeciler, iktisatçılar, mühendisler ve maliyet sorunlarıyla karşı karşıya olan öteki kişiler, kendi ihtiyaçlarına göre farklı maliyet kavramlarını ve terminolojisini geliştirmişlerdir. Bunlara göre de ekonomik birimler farklı maliyet muhasebesi sistemini oluşturmuşlardır.

Gerek mal üretimi gerekse hizmet üretimi ile ilgilenen ekonomik birimler, faaliyetleri sonucunda işletmeye dönecek paralarla, işletmeden çıkacak paraların sonuç

durumunun olumlu olmasını sağlamalıdır ki işletmede ana para çoğalsın ya da harcanan emeğin karşılığı işletmede kalabilsin. Örneğin mal alıp satan bir işletmenin olumlu sonuç alması yani, kâr elde etmesi öncelikle satış fiyatı ile alış fiyatı arasındaki farka, bu fark kârı belirttiğine göre alış fiyatı üzerinde bir satış fiyatı bulabilmeğe, sonra alış fiyatı dışında işletmenin katlanmak zorunda olduğu diğer giderleri karşılayacak bir satış hacmi sağlayabilmeğe bağlıdır. Bu da demektir ki yalnızca satış fiyatı ya da satış hasılatı ile ilgilenmek yeterli değildir, onun kadar, hatta ondan çok alış ve diğer giderler yani "maliyetler" ile ilgilenmek gerekir.

"İşletmeler, çeşitli üretim girdilerini birleştirerek bunlardan toplum gereksinmelerini karşılayacak biçimde, nitelikte ve miktarda ürünler ve hizmetler ortaya koyarlar. Bu üretim girdilerinin para ile tanımlanan değerlerine "Maliyet veya Maliyet gideri" denir"(14).

Geniş anlamıyla maliyet, bir mal veya hizmetin "işletmeye kaç mal olduğu", o mal ya da hizmetin elde edilmesi, kullanılması, yapılması için katlanılan fedakârlıkların para birimi ile belirtilmesidir.

(14) Ahmet SAĞ, "TV İşletmeciliğinde Program Bütçesi Program Maliyeti", (Yayınlanmamış TRT Kurs Notları), s.2.(teksir).

Maliyet unsuru olabilmek için çeşitli mal ve hizmetlerin üretim sırasında ve üretim amacı ile tüketilmesi gerekmektedir. Bu nedenle üretim sırasında bütün mal ve hizmet tüketimlerinin belirlenmesi gerekir. Mal ve hizmetler için bir ödeme yapılmış olup olmamasının, yani ödemenin önceden ya da sonradan yapılmış olmasının önemi yoktur.

Bir mal ya da hizmetin toplam maliyeti onun tamamlanmasından satışına kadar yapılan mal ve hizmet tüketimlerinin yani, maliyet giderlerinin tümünü kapsar. Örneğin hammadde satın alındığında, personel çalıştırıldığında, ya da öteki giderler (sigorta, ısıtma, aydınlatma, kırtasiye, ulaşım vb.) için hammadde maliyeti, işçilik maliyeti ya da diğer maliyetler oluşur.

Televizyon kuruluşları açısından maliyet, bir televizyon programının üretilmesinden yayınına kadar çeşitli yapım üniteleri için yapılan tüketimlerin toplamıdır. Kamera, mikrofon, dekor malzemesi vb. donanım, malzeme satın alınması, personele ödenen ücretler, harcanan enerji gibi kalemler hep maliyet giderlerini oluşturur.

Maliyetlerin incelenmesi uygulamalarda işletmelerin türüne, yapısına göre farklı olacaktır. Mal ve hizmet işletmeleri ayrı amaçlar güdeceklerdir. Örneğin otomobil lastiği üreten bir fabrika sipariş edilen lastiğin

maliyetini bulmak isteyecektir. Bir nakliye şirketi ise ürettiği hizmete göre taşıdığı malların her kilometre için taşıma maliyetini ele alıp hesaplamalara gidecektir.

Gider

Gider, belirli bir dönemin hasılatının elde edilmesi amacıyla kullanılmış, tükenmiş maliyetlerdir(15). Tanımdan anlaşılacağı gibi gider, işletme varlıklarının kullanılıp, tüketilmesiyle ortaya çıkar. Muhasebe ile ilgilenenler gideri genellikle, tüketilen maliyet olarak tanımlamaktadırlar. Giderler elden çıkarılan mamuller ve hizmetler ile ölçülmektedir.

Maliyet ve gider kavramları benzer anlamlı gözüke- se de maliyet daha kapsamlı olup hem varlıklar hem de giderler için kullanılır. Maliyet ve gider kavramları arasındaki ayrımı daha çok, bir maliyetin kullanılma, tükenme noktası belirler. Örneğin, bir televizyon kurulu- luşunda sonradan kullanılmak üzere toptan olarak satın alınan çok sayıdaki videobandlar için peşin olarak bir ödeme yapılmıştır. Bu yapılan ödeme videobandların mali- yetidir. Videobandlar televizyon programlarında kullanı- lana, tüketilene kadar gider unsuru olamazlar. Örneğin

(15) Özgül CEMALCILAR, Genel Muhasebe Teori ve Uygulama, Kalite Matbaası, Ankara, 1976, s.306.

bir adet videobandın herhangi bir televizyon programı için kullanılmasıyla o programın videoband gideri oluşmuştur. Yine örneğin bir yapımda kullanılmak üzere bir aylık bir süre için objektif kiralandığını düşünelim. Objektifin kirası peşin olarak ödenmiş olsun. Bu örnekte de ödenen kira tutarı, objektifi kullanacağımız bir aylık zaman sona erdiğinde bir gider oluşur. Bir televizyon programı örneğin gelecek yıl yayınlanmak üzere yapılmışsa, o yapımın harcamaları üretildiği yıla değil, ancak yayınlandığı zamanda televizyon kuruluşuna gider olarak yüklenebilirler.

Gider konusunda maddi ve maddi olmayan sabit varlıkların bir özelliği vardır. Bu tür işletme varlıklarının tüketilen kısımları fiziki olarak açıkça belirlenemeyeceği için, bunlar zaman içinde gidere dönüşür. Bu şekilde zaman içinde oluşan giderler "amortisman giderlerini" oluştururlar. Örneğin bir televizyon kuruluşunun sahip olduğu bir stüdyo kamerası için kamera tüplerini peşin olarak aldığını düşünelim. Kamera tüplerinin kuruluş olan maliyeti, kendisine karşılık olarak verilen para ile belirlenir. Bu kamera tüplerinin maliyetinin diyelim ki 1 ay boyunca kullanıldığı varsayılarak amorti edilen kısmı, kamera tüplerinin amortisman giderini oluşturur.

Harcama

"Harcama(ödeme), bir varlık elde etmek ya da bir hizmet sağlamak için para ödeme veya bir varlık nakletme ve faydaları, içinde bulunan hesap dönemine eşit ya da bu hesap dönemini aşacak giderleri kapsamaktadır"(16).

Harcama ile maliyet gideri çeşitli yönlerden birbirlerinden ayrılırlar. Bazı maliyet giderleri harcama yapılmadan doğmuş olabilir. Örneğin işletmenin kendi yaptığı ara ürünleri üretimde kullanması halinde gerçekte bir harcama(ödeme) söz konusu değildir. Bu örnek harcamayı gerektirmeyen bir maliyet gideridir. Ancak bazı durumlarda da, örneğin bağış ve yardım gibi giderlerde de maliyet gideri sayılmayan harcamalar söz konusudur. Maliyet gideri harcamadan önce ya da sonra yapılmış olabilir. Harcamada esas olan para ile ödeme yapılmasıdır.

Her işletmede olduğu gibi pahalı bir işletmeciliğe dayalı televizyon kuruluşlarında üretim faaliyetlerinin izlenmesinde, giderlerin ayrıntılarıyla incelenerek belirlenmesinin önemi büyüktür. Bu, yönetim kademesindeki kişiler için önemli bir ihtiyaçtır. Giderlerini bilen yöneticiler, gereksiz giderlere zamanında müdahale etme

(16) Osman ALTUĞ, Maliyet Muhasebesi: İlkeler ve Uygulamalar, Met/er Matbaası, İstanbul, 1982, s.7.

olanağını bulur ve gereken önlemleri alabilir. Böylece işletme faaliyetlerinin istenilen sonuca ulaşması sağlanabilir.

Maliyet Giderleri

Bir üretim işletmesi insan gücünü, üretim için gerekli olan araç, gereç, malzeme ve donanımı birlikte kullanarak, hammaddeyi müşterilerin istedikleri mallar biçimine dönüştürür. Burada mal ve hizmetlerin üretimleriyle ilgili olan tüm giderler "maliyet giderlerini" oluşturur.

Maliyet giderleri gider türleri, gider yerleri ve gider taşıyıcıları yönünden gruplandırılırlar(17).

. Gider Türleri(Masraf Nevileri): İnsan gücü, malzeme, diğer giderler.

. Gider Yerleri(Masraf Yerleri): Giderin yapıldığı yer(Stüdyo, çekim alanları ve diğer ortak iş ve hizmet yerleri). Gider yerlerinin belirlenerek toplanması ile o yerlerde giderlerin yapılmasını etkileyen davranışların denetlenmesi ve ölçülmesi sağlanabilir, karşılaştırmalar kolaylaşır.

(17) Tuğrul TÜFEKÇİOĞLU, "Televizyon İşletmeciliği Ders Notları", İletişim Bilimleri Fakültesi, 1980-1981.

. Gider Yükleniciler(Masraf Yükleniciler): Gider yükleniciler üretim sonunda elde edilen mal ve hizmetlerin maliyet giderlerini toplayan bir grup olup üretilen mal ve hizmetlerin toplu olarak maliyetlerinin saptanmasını sağlamak, bu mal ve hizmetlerin birim maliyetlerinin bulunmasına yardımcı olmak fonksiyonunu üstlenir.

Televizyon programları gider yüklenicilerdir.

Maliyet Unsurları

Bir mal ya da hizmetin üretilmesi için yapılan giderler, diğer bir ifade ile imal edilen mal ve hizmetlerin maliyeti üç ana maliyet unsurundan oluşur.

1. Mamulün üretiminde kullanılan ham madde(Direkt madde-Dolaysız madde),

2. Ham maddeyi mamul hale getirebilmek için yapılan işçilik(Dirakt işçilik-Dolaysız işçilik),

3. Üretim tamamlanmasında gerekli diğer giderler (Genel imal giderleri).

Mamulün bünyesine giren, mamulün içinde bulunan ve mamulün esasına meydana getiren ve mamul içindeki miktarı doğrudan tesbit edilebilen madde, dolaysız(direkt) maddedir.

Dolaysız işçilik(direkt işçilik), imal edilen maddelere doğrudan doğruya yüklenebilen ve mamulün temel yapısını oluşturan ham maddenin şeklini, yapısını ve niteliğini değiştiren giderlerdir(18).

Yukarıdaki tanımlardan anlaşılacağı gibi dolaysız madde ve dolaysız işçilik, mal veya hizmetin maliyetine direkt olarak giren maliyet giderleridir ve maliyetlere direkt olarak yüklenebilmektedirler.

Üretimle ilgili olan ancak mamul için direkt olmayan giderler genel imal giderleri olarak tanımlanabilir.

Dolaysız madde ve dolaysız işçilik dışında kalan tüm imalat giderleri, genel imal giderleri başlığı altında toplanabilir.

Ticari ve sanayi işletmelerin mal ve hizmet üretimlerinde ham madde, işçilik ve diğer maliyet unsurlarını belirlemek kolaydır. Belirli bir mal ya da hizmet üretiminin maliyet girdileri hemen hemen aynıdır. Ancak televizyon kuruluşlarında her bir program üretimindeki maliyet girdileri ham madde olarak, işçilik olarak ve diğer imal giderleri olarak farklılıklar gösterebilmektedir. Çünkü üretilen televizyon programlarında kullanılan

(18) Rıfat ÜSTÜN, Maliyet Muhasebesi: İlkeler ve Uygulamalar, Anadolu Üni. Basımevi, Eskişehir, 1984, s.94.

işgücü, araç, gereç, malzeme ve diğer girdiler gerek nicelik gerekse nitelik olarak yapımın durumuna göre büyük farklılıklar gösterebilmektedir. Üretilecek programın süresi, yapım süreci, personel, araç, gereç, malzeme, kullanılan maddeler, dekor ve grafik malzemesinin yapısı, kostüm, stüdyo çekimleri, dış çekimler ve bunların programdaki yeri, dışarıya yaptırılacak işler, programın film veya video olması gibi çeşitli faktörlere bağlı olarak program maliyet girdileri önemli oranda değişiklik gösterecektir. Yine programa katkıda bulunan ve televizyon kuruluşu dışından kişiler ve bu kişilerin yapacağı hizmetler programdan programa farklı olabilecektir.

Televizyon program maliyetini ortaya çıkarmada öncelikle televizyon kuruluşunun yapısını, işleyiş biçimini, ihtiyaçlarını açık olarak saptamak ve bilmek zorundayız. Örneğin bir televizyon kuruluşu hem yapımla hem de yayımla ilgili faaliyetler gösteriyorsa program maliyetleri içine hem yapım maliyetleri hem de yayın maliyetleri girer.

Televizyon program maliyeti, üretilen her bir programın maliyetini ifade eder. Bir televizyon programının yapımına başlamadan önce o programın tahmini olarak bütçesi çıkarılır. Bu tahmini bütçe ilgililerce onaylandıktan sonra programın yapımına başlanır. Hazırlanmış olan bu bütçe, araç, gereç, malzeme, personel, sigorta gibi çeşitli maliyet faktörlerinin tümünü kapsar.

Program maliyetini etkileyecek olan bu maliyet faktörlerinin listesini çıkarmak bütçenin hazırlanışında kolaylık sağlayacaktır.

Bir televizyon yapımında, yapımın kendine özgü tüm giderleri dolaysız giderleri oluşturur. Programın tamamlanmasıyla dolaysız giderler açıkça saptanabilir. Maliyet giderleri belirli bir standart birime göre; zaman, uzunluk, adet, fatura bedeli, mesafe gibi bölümlere ayrılarak saptanabilir. Örneğin işgücü için zaman, kullanılan videobant için uzunluk, ulaşımda mesafe, dışarıya yaptırılan işlerde fatura ya da fiş bedeli gibi.

Program üretiminde direkt olarak kullanılan videobant, ses bandı, çeşitli türdeki filmler direkt yani dolaysız hammadde unsurlarını oluşturur. Bunlar üretilen programın temel yapısını oluşturup kullanıldıkça gider olarak kaydedilirler ve direkt olarak maliyetlere yansıtılırlar.

Televizyon program üretiminde, üretilen programa doğrudan doğruya yüklenebilen işgücü giderleri dolaysız işçilik giderlerini oluşturur. Televizyon programlarında dolaysız işçiliğe örnek olarak yönetmen, kameraman, sesçi, video operatörü, ışıkçı v.b. gösterebiliriz. Dolaysız işçilik yapıcı işçilik olarak da isimlendirilmektedir. Bu gibi çalışanların aldıkları ücretler direkt işçilik giderlerini oluşturur.

Daha önce dolaysız madde ve dolaysız işçilik giderleri dışında kalan diğer tüm imalat giderleri genel imalat giderlerini oluşturduğunu belirtmiştik. Genel imal giderleri dolaylı madde, dolaylı işçilik ve üretilen mal ve hizmetlere doğrudan doğruya yüklenemeyen öteki imal giderlerinin tümünden oluşur. Genel imal giderleri üretimle doğrudan doğruya ilgili olmayıp, üretimin sürdürülmesi için zorunlu olan giderleri oluşturur.

Televizyon program üretiminde dolaysız madde dışında kalan ve programların tamamlanabilmesi için ihtiyaç duyulan maddeler "dolaylı madde" unsurlarıdır. Bunlar arasında program üretiminde yer alan çeşitli "yardımcı malzemeler" olarak, çeşitli işlerde kullanılan boyalar, cihazların temizliğinde kullanılan temizlik malzemeleri, cihazların yedek parçaları, kamera pedastalları için gerekli olan tüp gazlar örnek olarak verilebilir.

Diğer bir dolaylı madde unsuru da "işletme malzemeleri" dir. Bunlara örnek olarak ise; buro malzemeleri, daktilolar, kırtasiye ve ambalaj malzemeleri, iş yeri ısıtmasında kullanılan yakacak malzemesi, iş yeri temizlik malzemeleri, telefon ve elektrik malzemeleri gösterilebilir.

Yangın, hırsızlık, kaza gibi risklere karşı yapılan sigortalar da genel giderler içinde gösterilir. Ancak belirli bir yapıma ait özel sigortalama, örneğin oyuncular

için yapılan kaza sigortası da söz konusu olabilir. Bu tür sigortalamalar dolaysız giderlere yansıtılmalıdır.

Televizyon program üretiminde kullanılan dolaysız işçilik dışında kalan ve programlara doğrudan doğruya yüklenemeyen işçilikler "dolaylı işçilikleri" oluşturur. Normal olarak endirekt(dolaylı) işçilik diye nitelendirilebilecek bir işçilik belirli bir işe ya da programa doğrudan yüklenemeyecek kadar küçükse ya da belli bir işe yüklemek için gereken inceleme ve hesap işlemleri büyük oranda büro çalışmalarını gerektirirse, bu işçilik dolaylı işçilik giderleri arasına katılabilir.

Dolaylı işçilikler "yönetici işçilik" ve "yardımcı işçilik" olmak üzere ikiye ayrılır. Yönetici işçilik televizyon kuruluşları için, yönetici kadroda olan kişilere ödenen giderlerden oluşur. Yardımcı işçilik ise program üretiminin düzenli bir biçimde yürütülmesinde yardımcı olan işçilik giderleridir. Yardımcı işçilik temizlik işçileri, bakım onarım işçileri, adacılar, gece bekçileri, şoförler, arşiv görevlileri, sekreterler gibi personele ödenen giderlerden oluşur.

Yemekhane, hastane, spor tesisleri, sosyal tesisler, aydınlatma, ısıtma, havalandırma giderleri de genel imal giderlerindedir ve bunların toplamı, tek tek tüm gider unsurlarınının toplanması ile bulunur.

Genel imal gider kalemlerinin saptanması faaliyetleri uzun zamana ihtiyaç gösterir. Televizyon kuruluşlarının bu zamana tahammülleri olmayabilir. Bu nedenle dolaylı bir biçimde üretilenle ilgili olan bu tür işçilik ve malzeme giderlerinin televizyon kuruluşu için tesis edilecek muhasebe sistemine göre (ki bu sistem televizyon kuruluşu yöneticilerinin beklenti, amaç ve isteklerine göre tesis edilecektir) her programa eşit olarak dağılımını sağlayan bir çözüm yolu bulunabilir. Ya da geçmiş yılların sağladığı deneyime dayanılarak bu giderler bir oran yoluyla program maliyetlerine yüklenebilir.

Devletin televizyon kuruluşlarının film merkezlerinde olduğu gibi, yapımların ekonomik yönü dikkate alınmaksızın, çoğunlukla yönetsel ve teknik düşüncelere uygun olarak geliştirdiği yerlerde çalışanlara, bu konuda pek iş düşmediği halde, yine de genel imal giderleri konusunda özenli bir hesaplama yapılması salık verilir(19).

Bütün dayanıklı mallar kullanıldıkça eskirler, aşınırlar ve bir gün kullanılamaz hale gelirler. Bu nedenle ömürleri sonsuz değildir. Bunun için araç, gereç ve malzemelerin aşınma, yıpranma, değerden düşme ve yok olma gibi nedenlerle değer düşüklüklerinin belli edilmesi

(19) BERWANGER, s.97.

ve kayıtlı değerlerinden indirilmesi işlemine genel olarak "amortisman" denmektedir.

Televizyon yapımlarında kullanılan araç, gereç ve malzemeler de kullanıldıkça eskirler ve bu eskiyen kısım kadar değer üretilen programa geçmiş olur. İşte bu nedenle bunların amortisman payları dolaysız maloluşlara girer. Belirli bir yapım için kullanılan yapım aygıtlarının satın alma alındıklarından, bunların maloluş değerleri bulunur. Bu araç, gereç ve malzemenin amortisman payı çalışılan zamana dayanılarak hesaplanır. Örneğin kameralarda kullanılan bir tür kamera tüpünün ömrü 300 saattir. Buna göre her saat için değerinden üçyüzde biri eksiltilerek amortisman gideri olarak yazılacaktır. Ancak kamera objektifleri, ışık kaynakları, videoteyp gibi tümüyle aşınması güç araçlarda amortisman payı vergi yasalarına göre saptanabilir, geçmiş deneyimlere göre ortalama bir kullanım süresi(ömrü) saptanabilir ya da bu tür cihazları üreten firmaların cihazlar için verdikleri güvence süresi -ki buna cihazın teknik ömrü diyebiliriz- esas olarak ele alınıp hesaplanabilir. İleride yapılacak örnek çalışmada hesaplamalara esas teşkil edecek olan hesaplama biçimi son sözü edilen sistemdir. Program üretiminde kullanılan araç, gereç ve malzemeler için belirli bir teknik ömür(10 yıl) saptanmıştır. Bu durum bu aygıtları üreten firmaların aygıtlar için yedek parça temininde, hertürlü bakım onarım hizmetinde 10

yıllık bir güvence vermesinden kaynaklanmaktadır. Örneğin kamera üreten bir firma 10 yıl boyunca, sattığı kamera ile ilgili ortaya çıkabilecek çeşitli sorunları çözebileceğine dair bir güvence vermektedir. Firma o model kameraların üretimini örneğin üçüncü yılda durdurmuş olsa dahi sattığı kameraya 10 yıl için yedek parça bulmak, bakım onarım hizmetlerini sürdürmekle v.b. yükümlüdür. Tam tersi olarak kamera sağlıklı bir biçimde kendisi için belirlenen teknik ömrünü çok çok aşan sürelerle de kullanılabilir. Aynı şekilde firma da aynı kameradan uzun yıllar üretip hizmetlerini devam ettirebilir. Ancak maliyet hesaplarına amortisman paylarını katabilmek için bir temel süreyi (teknik ömür gibi) ele almak zorunluluğu vardır.

Televizyon program yapımında dolaysız olarak kullanılan araç, gereç ve malzemeler dışında yapıma dolaylı olarak katılan malzemelerin de amortisman payları ayrılmalıdır. Örneğin programın metninin, senaryonun yazımında v.b. kullanılan daktiloların da amortismanları da maliyet giderlerindedir. Ancak bunlar programlara dolaylı bir biçimde, örneğin bir oran yoluyla yüklenebilirler.

Televizyon program yapım personeline (dolaylı işçilik dışında) ödenen ücretler dolaysız işçilik giderleridir. Çalışan personel, kullanılan donanım ve malzeme giderleri için hesaplamalara temel olan standart zaman birimi saattir.

Yapımda kendi hesabına çalışan kişilere, işte harcadığı zamandan çok yaptıkları iş oranında bir ödeme yapılır. Bu tür ödeme daha çok program sunucularına, metin yazarlarına, oyunculara, müzik sanatçılara v.b. uygulanır. Televizyon kuruluşunda kadrolu çalışan personel giderleri hesaplanırken bir personelin aylığı sosyal sigorta primleri, emekli aidatları, yemek, tedavi v.b. her türlü yan ödemeler birlikte işlenmelidir. Yani, brüt maaş tutarı hesaplamalara esas alınmalıdır. Örneğin bir personelin bir aylık brüt ücreti o ay içinde yaptığı toplam çalışma saatine bölünerek saat başına işçilik gideri bulunmuş olur.

Televizyon kuruluşunun dışarıdan başka kuruluşlara, kişilere yaptığı iş karşılığında oluşan giderler programlar için dolaysız maliyet giderleridir. Bu tür maliyet giderlerine, seslendirme için sunucuların, eğitim programlarında uzmanların kullanılması ve film banyolarının yurt dışında yaptırılması örnek olarak verilebilir. Program metin ve senaryo ücretleri, programa katılanlara ödenecek ücretler, ulaşım giderleri gibi giderler hep dolaysız maliyet giderleridir.

Bir televizyon programının maliyeti o yapıma ait ihtiyaçlardan doğan gider kalemlerinden oluşur. Örneğin program yalnızca stüdyoda ya da başka başka mekanlarda da gerçekleştirilebilir. Eğer bu mekanlar şehir dışında

ise personele ödenen harcırahlar ayrı bir maliyet giderini oluşturur. Yapımların araç, gereç, malzeme, işçilik ve diğer gider kalemleri farklılıklar gösterir. Bununla birlikte daha önceden bilinen ya da tahmin edilebilen giderler dışında bazen yapım sırasında ortaya çıkan her bir ihtiyaç bir gider kalemini oluşturur. Örneğin çekim sırasında yapılan telefon görüşmeleri, işin yürümesini kolaylaştıran bazı kişilere yapılan ödemeler gibi giderler önceden görünmeyen giderler olup bunlar da program maliyetlerine yüklenen dolaysız maliyet giderlerini oluşturur.

Türkiye Radyo Televizyon Kurumunda "Maliyet Sorunu ve Çözümüne İlişkin Rapor"a göre harcamaların, kurumdaki önemine, yapına göre düzenlenip, sınıflandırılması zorunludur. Bununla birlikte televizyon programları üretimi ve yayını amacıyla yapılan harcamaların çeşitleri aşağıdaki ana başlıklar altında toplanarak sınıflandırılmasının mümkün olduğu belirtilmiştir(20).

- "- PERSONEL GİDERLERİ
- MALZEME GİDERLERİ
- İŞLETME VE BAKIM GİDERLERİ
- VERGİ RESİM VE HARÇ GİDERLERİ
- TV PROGRAMLARI PRODÜKSİYON GİDERLERİ

(20) Ahmet SAĞ, "TRT Kurumunda Maliyet Sorunu ve Çözümüne İlişkin Rapor", (Yayınlanmamış TRT Kurs Notları), ss.9-14(teksir).

- TELEVİZYON YAYIN GİDERLERİ
- ÇEŞİTLİ GİDERLER
- ORTAK YAPIM GİDERLERİ
- AMORTİSMAN GİDERLERİ

Yukarıda sayılan ana gider guruplarının detay hesapları ise aşağıdaki şekilde düzenlenmiştir. Bu detay hesaplarını ihtiyaca göre artırmak veya bir kaç detay hesabını birleştirmek suretiyle sayısını azaltmak da mümkündür.

PERSONEL GİDERLERİ HESABI

KADROLU PERSONEL GİDERLERİ(★)

- Yönetim Kurulu Üye Ücreti
- Genel İdare Hizmet Personeli Aylıkları
- Teknik Hizmet Personeli Aylıkları
- Sağlık " " "
- Avukatlık Hizmetleri Personeli Aylıkları
- Yardımcı Hizmetler Personeli Aylıkları
- Tazminatlar
- Personel İkramiyeleri
- Teşvik İkramiyeleri
- Personel Ek Çalışma Ücretleri
- Yolluklar
- Emekli Sandığı İştirak Hissesi
- Emekli Sandığı Munzam Aidatları
- Aile ve Çocuk Yardımı
- Personel Tedavi Yardımı
- Doğum ve Ölüm Yardımı
- Personel Giyecek Yardımı

(★) Personel giderleri ile ilgili detay hesapları mevcut hesap plânından aynen alınmıştır.

- Personel Yemek Yardımı
- Mahrumiyet Yeri Ödeneği
- Yakacak(Sosyal) Yardımı
- Personel Diğer Hak ve Sosyal Yardımlar

SÖZLEŞMELİ PERSONEL GİDERLERİ

- Toplu Sözleşmeli Personel Ücreti
- Toplu Sözleşmeli Personel Ek Çalışma Ücreti
- Toplu Sözleşmeli Personel İlâve Tediyesi
- Toplu Sözleşmeli Personel Aile Yardımı Çocuk Zammı
- Toplu Sözleşmeli Personel Yemek Yardımı
- Toplu Sözleşmeli Personel Sigorta Kurumu İştirak Hissesi
- Toplu Sözleşmeli Personel Sair Sosyal Yardımlar
- Hizmet Sözleşmeli Personel Ücreti
- Hizmet Sözleşmeli Personel Ek Çalışma Ücreti
- Hizmet Sözleşmeli Personel İlâve Tediyesi
- Hizmet Sözleşmeli Personel Aile Yardımı Çocuk Zammı
- Hizmet Sözleşmeli Personel Yemek Giderleri
- Hizmet Sözleşmeli Personel Sigorta Kurumu İştirak Hissesi
- Hizmet Sözleşmeli Personel Sair Sosyal Yardımları
- Sözleşmeli Personel Yollukları
- Yabancı Uzman Ücretleri

MALZEME GİDERLERİ

- Ham film giderleri
- Ses kayıt malzemesi giderleri
- Manyetik resim bantları giderleri
- Görüntü malzemesi giderleri
- Kırtasiye malzemesi giderleri
- Yedek malzeme giderleri
- Foto film malzeme giderleri

- Sosyal işler ve temizlik malzemesi giderleri
- İdare teçizatı giderleri
- Sair malzeme giderleri

İŞLETME VE BAKIM GİDERLERİ

- Binalar ve tartibatı tamir bakım giderleri
- Demirbaş ve tesisatlar tamir bakım giderleri
- Nakil vasıtaları tamir bakım giderleri
- Yol tamir bakım giderleri

VERGİ RESİM VE HARC GİDERLERİ

- Damga pulları giderleri
- Emlâk vergisi giderleri
- Nakil vasıtaları trafik vergisi
- Sair vergi ve resimler

ÇEŞİTLİ GİDERLER HESABI

- Bina ve arazi kiralari
- Aydınlatma, ısıtma ve su giderleri
- Sigorta giderleri
- PTT giderleri
- Acyo ve havale giderleri
- Kitap, gazete ve mecmua giderleri
- Mahkeme ve noter giderleri
- Taşıma giderleri
- Misafir ağırlama ve resepsiyon giderleri
- Temsil giderleri
- Milletlerarası kuruluşlara katılma giderleri
- İlân ve reklâm giderleri
- Mesleki kurs giderleri
- Muharrik kuvvet giderleri
- Staj ve öğrenim giderleri
- Burs giderleri
- Kurum tarafından düzenlenen şenlik festival ve program toplantı giderleri
- Sair çeşitli giderler

TV PROGRAMLARI PRODÜKSİYON GİDERLERİ

- Program sözleşmeli personel giderleri
- Artistik hizmetler giderleri
- Film çekim malzemesi giderleri
- Film banyo malzemesi giderleri
- Nakliye giderleri
- Konaklama ve yiyecek giderleri
- Elektrik sarfiyatı giderleri
- Telif hakları giderleri
- Seslendirme giderleri
- Malzeme cihaz ve mekân kira giderleri
- Dışarıya yaptırılan banyo, kurgu, efekt, trik, eşleme, mixaj ve düzeltme giderleri
- Sair giderler

TELEVİZYON YAYIN GİDERLERİ

- Yerli yapım giderleri
 - Eğitim ve kültür programları giderleri
 - Çocuk programları giderleri
 - Müzik ve magazin programları giderleri
 - Drama programları giderleri
 - Spor programları giderleri
- Yabancı yapım giderleri
- Yurt içi naklen yayın giderleri
- Eurovision giderleri
- Link kira ücretleri
- Sair giderler

AMORTİSMAN GİDERLERİ "

Televizyon program yapım maliyeti konusunda bazı sorunlarla karşılaşabiliriz. Bu da televizyonun kendine özgü yapısından kaynaklanmaktadır.

Bu sorunlardan birisi, bir programın üretiminde kullanılan bir malın maliyet giderinin aynen başka bir program üretiminde de maliyet gideri olarak karşımıza çıkmasıdır. Örneğin bir programda dekor olarak yaptırılan bir masanın başka bir programda da kullanılması durumunda olduğu gibi. Bu tür bir malzeme gideri olarak doğrudan doğruya sipariş edildiği ilk programa mı yüklenecektir? Yoksa söz konusu malzeme kullanıldığı program sayısına bölünerek mi maliyetlere yansıtılacaktır? Böyle bir yansıtma nasıl olacaktır?

Dekor, aksesuar, kostüm v.b. malzemeler hangi program için yapılmışlar ya da satın alınmışlarsa, o programın maliyet giderini oluşturması daha uygun görünmektedir. Bu malzemeler, eğer başka programlarda da kullanılırlarsa, yine bu programların maliyet gideri gibi gösterilip sonradan toplam giderler arasından çıkartılabilirler. Eğer bir malzeme örneğin beş programda kullanılmışsa, bu malzemenin maliyet gideri bu programlara eşit olarak yansıtılabilir şeklinde düşünmek mümkündür. Ancak söz konusu malzeme uzun zaman aralarıyla da programlarda kullanılabilir. Bu halde maliyete ilişkin işlemlerin değerlendirilmesi güç olabilir.

Televizyon kuruluşlarında dolaysız malzeme ve işçilik dışında kalan çeşitli gider kalemlerinden örneğin kuruluş bünyesindeki personel bölümü, tahakkuk, mahusebe, ayniyat gibi ünitelerde oluşan malzeme ve işçilik giderleri de program maliyetine kuşkusuz yansıtılacaktır. Bu

gider kalemlerini gözardı edemeyiz. Yardımcı malzemeler, işletme malzemeleri, yönetici işçilik, yardımcı işçilik gibi tüm kalemlerin oluşturduğu giderler program maliyetleri içinde gösterilirler(*). Bu tür dolaylı maliyet giderleri program maliyetlerine nasıl yansıtılacaktır? Üretilen programların nicelik, nitelik ve özellikle zaman faktörlerinin farklı oluşuyla, giderlerin maliyetlere yansıtılmasında da farklı uygulamalar olması doğaldır. Örneğin on dizilik bir televizyon programının senaryosunu daktilo eden sekreterin ve işletme malzemesi olan daktilonun yapıma yansıtılacak maliyet gideri ile yirmi dakikalık bir programın senaryosunu daktilo eden sekreterin ve daktilonun yapıma yansıtılacak maliyet gideri arasında bir fark olacağı açıktır. Bu tür sorunlar ancak televizyon kuruluşlarının bünyelerine uygun olarak oluşturulacak muhasebe sistemi yöntemlerine göre çözüm bulacaktır.

(*) Bkz. : ss.33-34.

BÖLÜM III

UYGULAMA

Örneklem

Örneklem, 25.3.1986-25.4.1986 tarihleri arasında Açıköğretim Fakültesi Stüdyolarında televizyon ders programları üretimleri sırasındaki gerçek uygulamalardan oluşmuştur.

Verilerin Toplanması

Uygulama çalışmasında yararlanılan tüm veriler Açıköğretim Fakültesi televizyon eğitim programları üretim çalışmalarından sağlanmıştır.

Verilerin toplanmasında stüdyo yönetmenlerinden, teknik yönetmenlerden, ışık görevlilerinden ve yapım planlama bölümü görevlilerinden yararlanılmıştır.

Stüdyo yönetmenlerinden aşağıdaki bilgiler elde edilmiştir:

- Program tarihleri ve isimleri,
- Teknik yönetmenin, stüdyo yönetmeninin, kameramanın, resim seçicinin, sesçinin, ışıkçının,

görüntü kayıt görevlisinin, kamera kontrol görevlisinin görev yerine geliş ve görev yerinden ayrılış saatleri.

Teknik yönetmenlerden kamera kontrolün hangi saatler arasında yapıldığına ilişkin bilgiler alınmıştır.

Işık görevlilerinden çekim öncesi ışık yapım süreleri ve ışık kaynaklarının güçleri ile ilgili bilgiler elde edilmiştir.

Yapım planlama bölümü görevlilerinden alınan bilgiler de şunlardır:

- Program ekibinin isimleri
- Çalışma saatleri
- Program süreleri

Toplanan bu bilgiler Ek Tablolar bölümünde gösterilmiştir(Bkz.: Ek Tablo 1-18). Bu kaynaklar ile donanım, malzeme, program ekibi ve çalışma saatleri, programlarda kullanılan ışık kaynakları güçleri, ışık yapım süreleri, program süreleri ve bunlara ilişkin tüm veriler elde edilmiştir. Tüm verilerin değerlendirilerek gider kalemlerine göre ayrılarak her bir kaleme ait saatler ve bu kalemlerin 1 aylık süre içinde toplam saatleri de Ek Tablo 19, 20, 21'de gösterilmiştir.

Değerlendirilen 1 aylık süre içinde programlarda görev alan personelin herbir program için ve toplam olarak

1 ay için harcadıkları zamana ait veriler Ek Tablo 23-31'de gösterilmiştir.

Verilerin Çözümü Ve Değerlendirilmesi

Donanım ve Malzeme

Ek tablolardan yararlanarak 25.3.1986 tarihli Türkiye Ekonomisi dersinin birim program maliyeti hesaplamalarında ele alınan verilerden her bir kalemin(kamera, mikrofon, enerji v.b.) nasıl ortaya çıktığını örnek programımız üzerinde inceleyelim.

Örnek programımız olan Türkiye ekonomisi dersinin yapım tarihi 25.3.1986 olup çalışma saati 9.00 dur(Bkz. Ek Tablo 1). Bu saat çekim gününden önce planlama çalışmalarında belirlenmiştir. Hesaplamalarda kullanılan kalemlere ait kullanım sürelerinin değerlendirilişi aşağıdaki gibidir:

Kamera: Çalışma saati 9.00 olup dolayısıyla da kameranın örnek programımız için meşgul edilmeye başlandığı saat 9.00 olmaktadır. Kamera 10.00-11.15 saatleri arasında kullanılmış gözükmektedir(Bkz. Ek Tablo 1). Ancak çekimin bitmesi kameranın da işinin bitmesi anlamına gelmez. Çünkü çekim sonunda yapılan kayıt izlenecek ve eğer herhangi bir aksama görülürse programın tamamı ya da bir kısmı tekrarlanacaktır. Ancak bundan sonra çekimin tamamen

bittiğini dolayısıyla da kameranın işinin sona erdiğini anlayabiliriz. Bu nedenle görüntü kayıt kaleminde görülen çalışma saati sonu olan 11.40 kameranın da işinin tamamen bittiği saattir (Bkz. Ek Tablo 1). Yani saat 11.40'ta çekimle ilgili çalışmalar tamamlanmış, yapılan programın kaydı izlenmiş ve nihayet program tamamen bitmiş olmaktadır. Öyle ise kamera 9.00-11.40 saatleri arasındaki 2 saat 40 dakika örnek programımız için meşgul edilmiş durumdadır.

Eğer kameranın ayarları ile ilgili yapılan kamera kontrol çalışması, planlama çalışmasında belirlenen çalışma saatinden önce başlamışsa bu süre 2 saat 40 dakikaya ilave edilir.

Kamera tüpleri: Örnek programımızın çalışma saati 9.00'dur. Kameraların içindeki kamera tüplerinin de, saat 9.00'dan başlayarak çalıştığını ve yine görüntü kayıt çalışması bitimi olan saat 11.40'a kadar 2 saat 40 dakika kullanılmış olduğunu anlayabiliriz. Örnek programda değerlendirilen kamera tüplerinin ömürleri 300 saat ile sınırlıdır.

Kamera sehpaları: Kameralar çalışma saati olan 9.00'da başlayarak kamera sehpalarının üzerinde bulunmaktadır. O halde kamera sehpaları da kameralar gibi 9.00-11.40 saatleri arasındaki 2 saat 40 dakika için meşgul edilmiştir.

Işık kaynakları: Çalışma saati 9.00'dur. Kamera ve kamera sehpalarında olduğu gibi burada da yapılan program

kaydının izlenmesinin bitim saati, programın tamamen bitip bitmediğini belirler. Görüntü kayıt çalışmasının bitim saati olan 11.40 ışık kaynaklarının da işinin bittiği saattir. O halde ışık kaynaklarımız da program çekimi için 9.00-11.40 saatlerinde 2 saat 40 dakika meşgul edilmiş durumdadır. Ancak her program çekiminden önce "ışık yapımı" söz konusudur. Sözü edilen programda ışık yapımı 25 dakika sürmüştür. Bu süreyi çekim günü ışık kaynaklarının meşgul edilme süresine eklememiz gerekmektedir. Böylece ($2.40 + 0.25 = 3.05$) 3 saat 5 dakika ışık kaynaklarının programda toplam meşgul edilme süresidir.

Işık kaynakları taşıyıcıları: Işık kaynakları taşıyıcılarının örnek programda kullanılma süresi de aynen ışık kaynaklarında olduğu gibidir(3 saat 5 dakika).

Işık kaynaklarının ampulleri: Işık kaynaklarının ampulleri bir fiil kullanım süreleriyle sınırlıdır. Bu ampuller için belirli bir ömür söz konusudur. Ele aldığımız ampullerin ömürleri ise 300 saattir. 300 saat kullanıldığında bu ampul ömrünü tamamlamış anlamındadır. Örnek programımıza göre 9.10-9.20 saatleri arasında yapılan kamera kontrol sırasında ampuller 10 dakika yanmış durumdadır. Yine kameranın açık olduğu saatlerde kuşkusuz ampuller yanıyor durumdadır. Yani 10.00-11.15 saatleri arasında kameranın görüntü alabilmesi için ışıklarımız açık durumdadır. Bu da 1 saat 15 dakikayı kapsamaktadır.

Bunlara göre, 1 saat 15 dakika çekim sırasında, 10 dakika çekim öncesi kamera kontrol sırasında ve 25 dakika da çekim öncesi ışık yapımında olmak üzere ışık kaynaklarının ampulleri toplam olarak 1 saat 50 dakika açık kalmıştır, yanmıştır.

Işıkölçer: Işıkölçerin kullanımı ışık kaynaklarının meşgul edilme saatleriyle aynıdır. Işıkölçer, çekim öncesi ışık yapımı için 25 dakika kullanılmıştır. Işıқта çıkabilecek herhangi bir problem karşısında ışıkölçerin devamlı bulundurulma zorunluluğu vardır. Bu halde ışıkölçer, çalışma saati 9.00'dan programın izlenip "olur" aldığı görüntü kayıt çalışma bitim saati olan 11.40'a kadar 2 saat 40 dakika ve ışık yapımı için de 25 dakika olmak üzere toplam 3 saat 5 dakika kullanılmış ya da meşgul edilmiş durumdadır.

Görüntü kayıt cihazı: Bu cihazın örnek programımız için meşgul edilmeye başlandığı saat yine çalışma saati olan 9.00'dur. Örnek programımızda görüntü kayıt çalışması 10.00-11.40 saatleri arasında sürmüştür(Bkz. Ek Tablo 1). Buradan saat 11.40'da cihazın işinin bittiğini anlıyoruz. Cihazın meşgul edilme süresi ise 9.00-11.40 saatleri arasındaki 2 saat 40 dakikadır.

Görüntü kayıt cihazındaki kafaların(başlıkların) görüntü kayıt cihazından ayrı değerlendirilmesi gerekmektedir. Çünkü bunların ömürleri kullanım saatleri ile

sınırlıdır. Ele aldığımız kafanın ömrü 1.000 saattir. Yani fiziki eskimeleri açıkça saptanabilmektedir. Bu nedenle kafaların gerçek kullanım süreleri ele alınarak amortisman payı belirlenmelidir. Görüntü kayıt kalemine göre program kayıt ve izlenmesi işlemleri 10.00-11.40 saatleri arasında sürmüştür. Bu 1 saat 40 dakika içinde kafa, hem kayıt hem de programın kaydının izlenmesi sırasında çalışmıştır.

Resim seçme masası: Resim seçme masası, çalışma saati olan 9.00'dan programın her türlü işinin bittiği saat olan 11.40'a kadar 2 saat 40 dakika program için meşgul edilmiş, kullanılmış durumdadır. Programın bitim saatini (11.40) yine görüntü kayıt kaleminden anlıyoruz. Görüntü kayıt çalışması bittiğinde programın kaydı yapılmış ve program izlenerek "olur" almış durumdadır. Artık resim seçme masasının çalışmasına bir neden kalmamıştır.

Mikrofon: Mikrofon da çalışma saati olan 9.00'dan görüntü kayıt kaleminden anlaşılan çalışma saati bitimi olan 11.40'a kadar 2 saat 40 dakika programda kullanılmış, meşgul edilmiş durumdadır. Ek Tablo 1'deki ses kaleminden mikrofon için kullanım süresi 10.00-11.15 saatleri arasında görünse de program kaydının izlenmesi ile görülen gerek üzerine yeniden kullanılması gerekebileceğinden yine görüntü kayıt çalışmasının bitim saati olan 11.40 mikrofonun kullanımının bittiği saat olarak ele alınmak zorunluluğu vardır.

Ses teybi ve mixer: Bu cihazların da aynı yukarıdaki düşünceyle kullanım süresi, 9.00-11.40 saatleri arasındaki 2 saat 40 dakikadır.

Monitör: Örnek programda kameraların görüntülerini veren 3 adet siyah-beyaz ön izleme monitörü, renkli çıkış monitörü, renkli izleme monitörü ve stüdyodaki renkli monitör olmak üzere toplam 6 adet manitör kullanılmıştır. Monitörlerimiz de çalışma saati olan 9.00'dan görüntü kayıt çalışmasının bitimi olan 11.40'a kadar 2 saat 40 dakika bu programda kullanılmış durumdadır.

Enerji harcaması: Işık kaynakları doğal olarak çekim öncesi ışık yapımı ve kamera kontrol sırasında, çekim aşamasında açık durumdadır. Bu süreler içinde de enerji harcaması sözkonusu olmaktadır. Örnek programımıza bakıldığında ışık kaynakları, çekim öncesi ışık yapımında 25 dakika, kamera kontrol sırasında 10 dakika(9.10-9.20) ve çekim aşamasında da 1 saat 15 dakika(kamera kaleminden 10.00-11.15 saatleri arasında kameraların görüntü alabilmesi için ışık kaynaklarınının da açık olduğu anlaşılır) olmak üzere toplam 1 saat 50 dakika açık durumda olduğu görülmektedir(Bkz. Ek Tablo 1). Yine Ek Tablo 1'den programda 22,5 Kilowatlık toplam ışık kaynağı kullanıldığı görülmektedir. Bu demektir ki ışık kaynakları 1 saatte 22,5 kw/saat enerji tüketeceklerdir. Programın toplam olarak ışık kaynaklarınının çalışma süresi 1 saat 50 dakika olduğuna göre toplam tüketilen enerji miktarı:

60 dakikada 22,5 kw/saat enerji tüketilirse

1 " X " " tüketilir

$$X = \frac{22,5}{60} = 0,375 \text{ kw/saat olur.}$$

$0,375 \times 50 = 18,75$ kw/saat 50 dakikada tüketilen enerji miktarıdır.

$22,5 + 18,75 = 41,25$ kw/saat toplam tüketilen enerji miktarıdır.

Ayrıca 1 saatlik bir stüdyo çalışmasında cihazların 35 kw ile 50 kw enerji tükettiği bilinmektedir. Biz uygulamamızda cihazların 1 saatte tükettiği enerji miktarını $\frac{35 + 50}{2} = 42,5$ kw/saat olarak ele alıyoruz. Cihazlarımız, çalışma saati olan 11,40'a kadar 2 saat 40 dakika çalışmıştır. Bu süre içinde cihazların enerji tüketimi:

60 dakika için 42,5 kw/saat enerji tüketirse

1 " " X " " tüketir.

$$X = \frac{42,5}{60} = 0,70 \text{ kw/saat 1 dakika için tüketilen enerjidir.}$$

$0,70 \times 40 = 28$ kw/saat 40 dakika için tüketilen enerjidir.

Cihazların 2 saat 40 dakikada toplam tükettiği enerji $(42,5 \times 2) + 28 = 113$ kw/saat olur.

Son duruma göre örnek programın ışık kaynaklarının ve cihazların tükettiği toplam enerji miktarı; $41,25 + 113 = 154,25$ kilowat/saat olur.

Örnek televizyon ders programının amortisman hesap-
ları:

Stüdyo kameraları için amortisman hesaplaması

Fiyatı: 70.000.000.- TL. (Bkz. Ek Tablo 22).

Teknik ömrü: 10 yıl (Bkz. s.19)

Aylık kullanımı: 62 saat (Bkz. Ek Tablo 21).

Örnek programda kullanımı: 2 saat 40 dakika (Bkz. Ek Tablo 19)

Buna göre:

$70.000.000 : 10 = 7.000.000.-$ TL. yıllık amortismanı.

$7.000.000 : 12 = 583.333.-$ TL. aylık amortismanı.

$583.333 : 62 = 9.408.-$ TL. kameranın saat başına amortis-
manı olur.

60 dakika için amortisman tutarı 9.408 TL ise

40 " " " " X TL olur.

$X = \frac{9.408 \times 40}{60} = 6.272.-$ TL. 40 dakika için kameranın
amortisman tutarıdır.

1 kameranın 2 saat 40 dakika için amortismanı: (2×9.408)

+ $6.272 = 25.088.-$ TL olur.

Örnek programda kullanılan 3 kamera için amortisman tutarı:

$25.088 \times 3 = 75.264.-$ TL. olur.

Kamera sehpaları için amortisman hesaplaması

Fiyatı: 8.000.000.- TL. (Bkz. Ek Tablo 22).

Teknik ömrü: 10 yıl (Bkz. s.19).

Aylık kullanımı: 62 saat (Bkz. Ek Tablo 21).

Örnek programda kullanımı: 2 saat 40 dakika (Bkz. Ek Tablo 19).

8.000.000 : 10 = 800.000.- TL. yıllık amortismanı

800.000 : 12 = 66.666.- TL aylık amortismanı

66.666 : 62 = 1.075.- TL saat başına amortismanı.

3 kamera için 3 kamera sehпасı kullanıldığından sehпaların

1 saat için amortismanı: $3 \times 1.075 = 3.225.-$ TL'dir.

3 kamera sehпасının 2 saat 40 dakika için amortismanı;

60 dakika için amortisman tutarı 3.225.- TL ise

40 da " " " " X .- TL olur.

$$X = \frac{3.225 \times 40}{60} = 2.150.- \text{ TL. 40 dakika için amortisman tutarıdır.}$$

$(2 \times 3.225) + 2.150 = 8.600.-$ TL sehпaların toplam amortisman tutarıdır.

Kamera tüpleri için amortisman hesaplanması

Fiyatı: 3.000.000.- TL(Bkz. Ek Tablo 22)

Teknik ömrü: 300 saat(Bkz. s.49)

Örnek programda kullanımı: 2 saat 40 dakika(Bkz. Ek Tablo 19).

3.000.000 : 300 = 10.000.- TL saat başına amortismanıdır.

60 dakika için amortisman tutarı 10.000.- TL ise

40 " " " " X TL olur.

$$X = \frac{10.000 \times 40}{60} = 6.666.- \text{ TL 40 dakika için amortisman tutarıdır.}$$

$(2 \times 10.000) + 6.666 = 26.666.-$ TL 2 saat 40 dakika için

1 kameranın tüplerinin amortismanıdır. 3 kamera için gerekli olan 3 tüp takımının toplam amortisman tutarı ise; $3 \times 26.666 = 79.998.-$ TL. olur.

Işık kaynakları için amortisman hesaplaması

Örnek programımızda 1 adet 5 kw'lik toplu ışık kaynağı, 3 adet 5 kw'lik dağınık ışık kaynağı, 1 adet de 2,5 kw'lik toplu ışık kaynağı kullanılmıştır. Işık kaynaklarının fiyatları kilowatına göre değişik olduğundan amortisman maliyetlerini ayrı hesaplamak zorundayız.

5 kw toplu ışık kaynağı için:

Fiyatı: 1.300.000.- TL. (Bkz. Ek Tablo 22).

Teknik ömrü: 10 yıl (Bkz. s.19)

Aylık kullanımı: 74 saat (Bkz. Ek Tablo 21)

Örnek programda kullanımı: 3 saat (Bkz. Ek Tablo 19)

$1.300.000 : 10 = 130.000.-$ TL. yıllık amortismanı

$130.000 : 12 = 10.833.-$ TL. aylık amortismanı

$10.833 : 74 = 146.-$ TL. saat başına amortismanı

$146 \times 3 = 438.-$ TL. örnek program için amortisman tutarıdır.

5 kw dağınık ışık kaynağı için:

Fiyatı: 500.000.- TL. (Bkz. Ek Tablo 22).

Teknik Ömrü: 10 yıl (Bkz. s.19).

Aylık kullanımı: 74 saat (Bkz. Ek Tablo 21).

Örnek programda kullanımı: 3 saat (Bkz. Ek Tablo 19).

$500.000 : 10 = 50.000.-$ TL. yıllık amortismanı
 $50.000 : 12 = 4.166.-$ TL. aylık amortismanı
 $4.166 : 74 = 56.-$ TL. saat başına amortismanı.
 $56 \times 3 = 168.-$ 3 dağınık ışık kaynağının saat başına
 amortisman tutarı.
 $168 \times 3 = 504.-$ TL. toplam amortisman tutarıdır.

2,5 kw toplu ışık kaynağı için:

Fiyatı: 380.000.- TL. (Bkz. Ek Tablo 22).
 Teknik ömrü: 10 yıl (Bkz. s.19).
 Aylık kullanımı: 74 saat (Bkz. Ek Tablo 21).
 Örnek programda kullanımı: 3 saat (Bkz. Ek Tablo 19).
 $380.000 : 10 = 38.000.-$ TL. yıllık amortismanı
 $38.000 : 12 = 3.166.-$ TL. aylık amortismanı
 $3.166 : 74 = 43.-$ TL. saat başına amortismanı
 $43 \times 3 = 129.-$ TL. örnek programda 3 saat kullanılan bu
 ışık kaynağının amortisman tutarıdır.

Buna göre tüm ışık kaynaklarının toplam amortisman tutarları: $438 + 504 + 129 = 1.071.-$ TL'dir.

Işık kaynaklarının taşıyıcıları için amortisman

hesaplanması:

Fiyatı: 400.000.- TL. (Bkz. Ek Tablo 22).
 Teknik ömrü: 10 yıl (Bkz. s.19).
 Aylık kullanımı: 74 saat (Bkz. Ek Tablo 21).

Örnek programda kullanımı: 3 saat (Bkz. Ek Tablo 19).

$400.000 : 10 = 40.000.-$ TL. yıllık amortismanı

$40.000 : 12 = 3.333.-$ TL. aylık amortismanı

$3.333 : 74 = 45.-$ TL. saat başına amortismanı

$45 \times 3 = 135.-$ TL. 3 saat kullanılan taşıyıcının örnek program için amortismanı

Toplam olarak 5 adet ışık kaynağı taşıyıcısı için amortisman tutarı: $135 \times 5 = 675.-$ TL. olur.

Işık kaynaklarının ampulleri için amortisman hesaplanması:

Fiyatı: $80.000.-$ TL. (Bkz. Ek Tablo 22).

Teknik ömrü: 300 saat (Bkz. s. 50).

Örnek programda kullanımı: 2 saat (Bkz. Ek Tablo 19).

$80.000 : 300 = 266.-$ TL. saat başına amortismanı

$266 \times 2 = 532.-$ TL. 1 ampulün amortisman tutarı.

Örnek programda 5 ışık kaynağında 5 adet ampul bulunacağından ampullerin toplam amortisman tutarı da: $532 \times 5 = 2.666.-$ TL. olur(★).

(★) Bütün ışık kaynakları için ampullerin fiyatları ve teknik ömürleri aynı olarak ele alınmıştır. Gerçekte, ışık kaynaklarının çeşidine göre fiyatlarının değişik olması gibi ampullerin de çeşidine göre fiyatları ve teknik ömürleri değişiktir.

Görüntü kayıt cihazı için amortisman hesaplanması:

Fiyatı: 100.000.000.- TL. (Bkz. Ek Tablo 22).

Teknik ömrü: 10 yıl (Bkz. s.19).

Aylık kullanımı: 62 saat (Bkz. Ek Tablo 21).

Örnek programda kullanımı: 2 saat 40 dakika (Bkz. Ek Tablo 19).

100.000.000 : 10. = 10.000.000.- TL. yıllık amortismanı

10.000.000 : 12 = 833.333.- TL aylık amortismanı

833.333 : 62 = 13.440.- TL. saat başına amortismanı

60 dakika için amortisman tutarı 13.440.- TL ise

40 " " " " X TL olur.

$X = \frac{13.440 \times 40}{60} = 8,960.-$ TL. 40 dakika için amortisman tutarı olur.

2 saat 40 dakika için amortisman tutarı ise:

$(13.440 \times 2) + 8.960 = 35.840.-$ TL. olur.

Görüntü kayıt cihazı kafaları için amortismanhesaplanması:

Fiyatı: 4.500.000.- TL. (Bkz. Ek Tablo 22).

Teknik ömrü: 1000 saat (Bkz. s.52)

Örnek programda kullanımı: 1 saat 40 dakika (Bkz. 52)

4.500.000 : 1.000 = 4.500.- TL. saat başına amortismanı

60 dakika için amortisman tutarı 4.500.- TL olursa

40 " " " " X TL olur.

$$X = \frac{4.500 \times 40}{60} = 3.000.- \text{ TL. } 40 \text{ dakika için amortisman tutarıdır.}$$

1 saat 40 dakika için kafanın amortismanı: $4.500 + 3.000 = 7.500.- \text{ TL. olur.}$

Işıkölçer için amortisman hesaplaması:

Fiyatı: 700.000.- TL. (Bkz. Ek Tablo 22).

Teknik ömrü: 10 yıl (Bkz. s.19).

Aylık kullanımı: 74 saat (Bkz. Ek Tablo 21).

Örnek programda kullanımı: 3 saat (Bkz. Ek Tablo 20).

$700.000 : 10 = 70.000.- \text{ TL. yıllık amortismanı}$

$70.000 : 12 = 5.833.- \text{ TL. aylık amortismanı}$

$5.833 : 74 = 79.- \text{ TL. saat başına amortismanı}$

Örnek programda kullanıldığı 3 saat için amortisman tutarı ise: $3 \times 79 = 237.- \text{ TL. olur.}$

Resim seçme masası için amortisman hesaplaması:

Fiyatı: 60.000.000.- TL. (Bkz. Ek Tablo 22).

Teknik ömrü: 10 yıl (Bkz. s.19).

Aylık kullanımı: 62 saat (Bkz. Ek Tablo 21).

Örnek programda kullanımı: 2 saat 40 dakika (Bkz. Ek Tablo 20).

$60.000.000 : 10 = 6.000.000.- \text{ TL. yıllık amortismanı.}$

$6.000.000 : 12 = 500.000.- \text{ TL. aylık amortismanı.}$

$500.000 : 62 = 8.065.- \text{ TL. saat başına amortismanı.}$

60 dakika için amortisman tutarı 8.065.- TL. ise
 40 " " " " X TL. olur.

$$X = \frac{8.065 \times 40}{60} = 5.377.- \text{ TL. 40 dakika için amortisman tutarı olur.}$$

2 saat 40 dakika için amortisman tutarı ise: (2 x 8.065)
 + 5.377 = 21.507.- TL. olur.

Mikrofon için amortisman hesaplaması:

Fiyatı: 200.000.- TL. (Bkz. Ek Tablo 22).

Teknik ömrü: 10 yıl (Bkz. s.19).

Aylık kullanımı: 62 saat (Bkz. Ek Tablo 21).

Örnek programda kullanımı: 2 saat 40 dakika (Bkz. Ek Tablo 20).

200.000 : 10 = 20.000.- TL. yıllık amortisman.

20.000 : 12 = 1.667.- TL. aylık amortismanı

1.667 : 62 = 27.- TL. saat başına amortismanı.

60 dakika için amortisman tutarı 27.- TL. olursa

40 " " " " X TL. olur.

$$X = \frac{40 \times 27}{60} = 18.- \text{ TL. 40 dakika için amortisman tutarı olur.}$$

2 saat 40 dakika için amortisman tutarı ise: (2 x 27) +
 18 = 72.- TL. olur.

Ses teybi ve mixeri için amortisman hesaplaması

Fiyatı: 25.000.000.- TL. (Bkz. Ek Tablo 22).

Teknik ömrü: 10 yıl (Bkz. s.19).

Aylık kullanımı: 62 saat (Bkz. Ek Tablo 21).

Örnek programda kullanımı: 2 saat 40 dakika (Bkz. Ek Tablo 20).

25.000.000 : 10 = 2.500.000.- TL. yıllık amortismanı

2.500.000 : 12 = 208.333.- TL. aylık amortismanı

208.333 : 62 = 3.360.- TL. saat başına amortismanı

60 dakika için amortisman 3.360.- TL olursa

40 " " " X TL olur.

$$X = \frac{3.360 \times 40}{60} = 2.240.- \text{ TL. 40 dakika için amortisman tutarı olur.}$$

2 saat 40 dakika için amortisman tutarı ise: (2 x 3.360)
+ 2.240 = 8.960.- TL. olur.

Monitörler için amortisman hesaplaması:

Fiyatı: 1.000.000.- TL. Renkli/300.000.- TL Siyah-Beyaz
(Bkz. Ek Tablo 22).

Teknik ömrü: 10 yıl (Bkz. s.19).

Aylık kullanımı: 62 saat (Bkz. Ek Tablo 21).

Örnek programda kullanımı: 2 saat 40 dakika (Bkz. Ek Tablo 20)

Renkli monitörler için:

1.000.000 : 10 = 100.000.- TL. yıllık amortismanı

100.000 : 12 = 8.333.- TL. aylık amortismanı

8.333 : 62 = 134.- TL. saat başına amortismanı

2 saat 40 dakika için amortisman tutarı ise:

60 dakika için amortisman tutarı 134.- TL. olursa

40 " " " " X TL. olur.

$$X = \frac{134 \times 40}{60} = 89.- \text{ TL. } 40 \text{ dakika için amortisman tutarı.}$$

$(134 \times 2) + 89 = 357.-$ 1 adet renkli monitörün amortisman tutarı olur.

3 renkli monitör için amortisman tutarı: $357 \times 3 = 1.071$ TL. olur.

Siyah-Beyaz monitörler için:

$300.000 : 10 = 30.000.-$ TL. yıllık amortismanı

$30.000 : 12 = 2.500.-$ TL. aylık amortismanı

$2.500 : 62 = 40.-$ TL. saat başına amortismanı

2 saat 40 dakika için amortisman tutarı ise:

60 dakika için amortisman tutarı 40.- TL. olursa

40 " " " " X TL. olur

$$X = \frac{40 \times 40}{60} = 27.- \text{ TL. } 40 \text{ dakika için amortisman tutarı olur.}$$

$(40 \times 2) + 27 = 107.-$ TL. 1 adet s/b monitörün amortisman tutarıdır.

3 adet siyah/beyaz monitörün amortismanı ise: $107 \times 3 = 321.-$ TL. olur.

Renkli ve siyah/beyaz monitörlerin örnek program için amortisman tutarları da: $1.071 + 321 = 1.329.-$ TL. olur.

Örnek program enerji maliyeti hesaplaması:

Işık kaynaklarının açık olarak kullanıldığı toplam süre:

1 saat 50 dakika (Bkz. s.53).

Toplam ışık kaynakları gücü: 22,5 kilowatt (Bkz. Ek Tablo 1).

1 kw/saat enerji fiyatı: 28,9.- TL. (Mayıs 1986).

1 saat 50 dakika için tüketilen enerji:

$22,5 + 18,75 = 41,25$ kw olur. (Bkz. s.54).

Yani ışık kaynaklarının örnek programımızda enerji tüketimi 41,25 kilowatttır.

Stüdyo çalışması sırasında cihazların tükettiği enerji miktarı 113 kilowatttır (Bkz. s.54).

Işık kaynaklarının ve cihazların örnek programda tükettiği toplam enerji ise: $41,25 + 113 = 154,25$ kw olur.

1 kw/saat enerji fiyatı da 28,9.- TL. olduğuna göre:

$154,25 \times 28,9 = 4.458.-$ TL. örnek program enerji maliyeti olur.

1 inch videobant maliyetinin hesaplanması

90 dakikalık videobant fiyatı: 60.000.- TL. (Bkz. Ek Tablo 22).

90 dakikalık videobandın uzunluğu yaklaşık 1300 metredir.

1.300 metresi 60.000.- TL. ise

1 " X TL olur.

$$X = \frac{60.000}{1.300} = 46.15.- \text{ TL. videobandın metre fiyatıdır.}$$

Teknik bilgilere göre 1 inch videoteybin videoteyp kafasından dakikada 14.40 metre videobant geçtiği bilinmektedir(★). Örnek programımızın süresi 17'04" olduğuna göre (Bkz. Ek Tablo 1); $14'04" \times 14.40 = 245$ metre örnek program süresi için video bant uzunluğudur.

Videobandın 1 metresi = 46,15.- TL. olduğunu göre:
 $245 \times 46,15 = 11.307.-$ TL. videobandın örnek program için maliyetidir.

İşçilik

İşçilik giderleri bir mal ya da hizmetin üretiminde kullanılan ya da bu üretime yardımcı olan emeğin parasal tutarını ifade eder. Maliyet unsurları içinde işçilik, maddeler kadar önemlidir.

Ücret karşılığı bir iş yapmak çağımız ekonomik düzeninin bir gereği olmuştur. Açıköğretim Fakültesi'nin çalışmalarında geçerli olan ücret sistemi "zamana göre ücret" sistemidir. Bu ücret sistemine göre, işgücünün karşılığının belli bir zamana göre hesap edilmesiyle verilen ücrettir. Zamana göre ücretin başlıcaları saat, gün, hafta, ay, yıl esasıyla verilenlerdir.

(★) VPR-6 specifications (VPR-6 videoteyp cihazının açıklayıcı broşürü).

Zamana göre ücret sisteminde, ücret gerek bir maliyet gideri olarak, gerekse çalışanın geliri olarak zaman ile orantılı bir şekilde artar. Zaman birimi başına kararlaştırılmış ücret, çalışılan zaman miktarıyla çarpılarak ücret tutarı hesap edilir. Ücret tutarları da çalışılan zamanda yapılan üretim miktarına bölünürse iş birimi başına ücret maliyeti bulunmuş olur.

Açıköğretim Fakültesi'nde çalışan personel, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa tabi olduğundan ücretler belirli olup aylık olarak ödenmektedir. Örnek programın çalışanları yani program ekibi üç ayrı kadroda toplanmış ve bu sınırlılık durumuna göre de aylık brüt ücretler belirtilmişti(Bkz. s.21). Buna göre program ekibinin işçilik maliyetlerinin hesaplanması aşağıdaki gibidir.

. Yönetmenin işçilik maliyeti

Örnek programın yönetmeni N. Kırmızı 25.3.1986-25.4.1986 tarihleri arasındaki 1 aylık sürede: 1. programı için 2 saat 40 dakika, 2. programı için 2 saat 50 dakika olmak üzere toplam 5 saat 30 dakika ürettiği 2 program için zamanını harcamıştır(Bkz. Ek Tablo 23). Yönetmenin sınırlılıklar bölümünde belirtilen kadro durumuna göre brüt ücreti 67.740.- TL'dir(Bkz. s.21). Yönetmenimiz 67.740.- TL. ücreti 1 ay boyunca çalıştığı 5 saat 30 dakika karşılığında almış görünmektedir. Öyle ise:
 $57.740 : 5 \text{ saat } 30 \text{ dakika} = 12.300.- \text{ TL. saat ücreti olur.}$

Örnek programımızda yönetmenin çalışma süresi 2 saat 40 dakika idi (Bkz. Ek Tablo 23). Yönetmenin işi çalışma saati olan 9.00'da başlamış ve her türlü işin bitimini ifade eden görüntü kayıt bitim saati olan 11.40'da onun da işi bitmiştir(★).

60 dakika için işçilik maliyeti 12.300 TL. ise
 40 " " " " " X TL. olur.

$$X = \frac{12.300 \times 40}{60} = 8.200.- \text{ TL. 40 dakika için işçilik maliyetidir.}$$

Örnek programda yönetmenin harcadığı 2 saat 40 dakika için işçilik maliyeti: $(2 \times 12.300) + 8.200 = 32.800.- \text{ TL.}$ olur.

(★) Yönetmenin çekim öncesinde ve çekim sonrasında yaptığı çalışmalar hesaplamalara dahil edilmemiştir. Bütün işçilik maliyetleri hesaplamalarında çalışma saatleri, çalışma saati ve tüm işlemlerin bittiğini ifade eden görüntü kayıt kalemi bitim saati arasında kalan saatlerdir. Çünkü görüntü kayıt kalemi bitim saati, program kaydının yapıldıktan ve yapılan kaydın izlendikten sonra tüm çekime ait işlemlerin bitmiş olduğu saattir. Ancak çalışma saatinden önce çalışmalara başlayabilen kamera kontrol, stüdyo yönetmeni gibi personel için çalışma saati öncesinde harcadıkları zaman değerlendirilerek hesaplamalara dahil edilmiştir.

• Teknik yönetmenin işçilik maliyeti

Örnek programın teknik yönetmeni T. Aksoy değerlendirilen 1 aylık süre içinde üretilen programlardan beşinde çalışarak bunlar için toplam 18 saat 10 dakikasını harcamıştır(Bkz. Ek Tablo 23).

Kadrosuna göre brüt ücreti 128.749.- TL'dir.(Bkz. s.21).

128.749 : 10 saat 10 dakika = 7.087.- TL. saat ücretidir.

60 dakika için işçilik maliyeti 7.087 TL ise

40 " " " " X TL olur.

$$X = \frac{7.087 \times 40}{60} = 4.725.- \text{ TL. 40 dakika için işçilik maliyetidir.}$$

25.3.1986 tarihli örnek programda harcadığı 2 saat 40 dakika için teknik yönetmenin işçilik maliyeti ise:

$$(2 \times 7.087) + 4.725 = 18.899.- \text{ TL. olur.}$$

• Stüdyo yönetmeninin işçilik maliyeti

Örnek programın stüdyo yönetmeni N. Toksavul'un 25.3.1986-25.4.1986 tarihleri arasında başka bir programda çalışmadığı görülmektedir(Bkz. Ek Tablo 28). Bunun nedeni kendisinin 25.3.1986 tarihinden sonra işinden istifa ederek ayrılmasıdır. Stüdyo yönetmeninin işçilik maliyetini hesaplarken bu durumu gözönüne almazsak, stüdyo yönetmeninin işçilik maliyeti gerçeğin dışında yüksek olarak görünecektir. Bu nedenle aşağıdaki gibi bir uygu-

lamaya gidilmesinde yarar görülmüştür.

Açıköğretim Fakültesi televizyon ders programları üretim çalışmalarında 4 stüdyo yönetmeni 1 aylık süre içinde yapılan 18 programda görev almıştır.

N. Toksavul	toplam	3 saat 20 dakika
Ç. Üregil	"	15 saat 35 dakika
O. Ünlüer	"	15 saat 55 dakika
H. Arberkli	"	22 saat 40 dakika

olmak üzere bu 4 stüdyo yönetmeni toplam olarak 57 saat 30 dakika çalışmışlardır(Bkz. Ek Tablo 28).

4 stüdyo yönetmeni 18 programda çalıştığına göre 1 stüdyo yönetmenini ortalama 5 programda çalışmış olarak kabul edebiliriz. Stüdyo yönetmenleri 18 program için toplam 57 saat 30 dakika çalışmışlarsa bunların 1 program için ortalama harcadıkları zaman ne olur?

$57'30":18= 3 \text{ saat } 12 \text{ dakika.}$

Bu süre 1 stüdyo yönetmeninin 1 program için ortalama çalışma süresi olarak ele alınabilir. Buna göre 1 stüdyo yönetmeninin 1 ayda çalıştığı ortalama 5 program için ortalama olarak harcadığı zaman: $5 \times 3 \text{ saat } 12 \text{ dakika} = 16 \text{ saat } 5 \text{ dakika}$ olur. Bunu da yaklaşık 16 saat kabul edebiliriz. Stüdyo yönetmeninin brüt ücreti 67.740.- TL. dir(Bkz. s.21).

$67.740 : 16 \text{ saat} = 4.234.- \text{ TL.}$ stüdyo yönetmeninin saat ücreti olur.

Örnek programda stüdyo yönetmeninin 8.30-11.50 saatleri arasında 3 saat 20 dakika çalıştığı görülmektedir. Buna göre örnek programa işçilik maliyeti:

60 dakika için işçilik maliyeti 4.234.- TL. ise
 20 " " " " X TL. olur.

$$X = \frac{4.234 \times 20}{60} = 1.411.7 \text{ TL.}$$
 20 dakika için işçilik maliyetidir.

$(3 \times 4.234) + 1.411 = 14.113.- \text{ TL}$ stüdyo yönetmeninin örnek program için işçilik maliyetidir.

• Sesçinin işçilik maliyeti

Örnek programımızın sesçisi A. Şahin değerlendirilen 1 aylık süre içinde 4 programda toplam 10 saat 35 dakika çalışmıştır(Bkz. Ek Tablo 26).

Brüt ücreti ise 79.841.- TL.'dir(Bkz. s.21).

Buna göre saat başına işçilik maliyeti:

$79.841 : 10 \text{ saat } 35 \text{ dakika} = 7.544.- \text{ TL. olur.}$

Sesçinin örnek programda çalışma süresi 2 saat 40 dakikadır(Bkz. Ek Tablo 26). Bu süre için yani örnek program için sesçinin işçilik maliyeti ise şöyle olur:

60 dakika için işçilik maliyeti 7.544.- TL. ise
 40 " " " " X TL. olur.

$$X = \frac{7.544 \times 40}{60} = 5.029.- \text{ TL.}$$
 40 dakika için işçilik maliyetidir.

$(2 \times 7.544) + 5.029 = 20.117.-$ TL. sesçinin işçilik maliyetidir.

. Kameramanların işçilik maliyeti

Örnek programın kameramanları K. Öner, B. Vardar ve S. Pamuk olmak üzere üç kişidir(Bkz. Ek Tablo 1). Her bir kameramanın işçilik maliyetinin ayrı ayrı hesaplanması gerekmektedir. Çünkü bunların değerlendirilen 1 aylık süre içinde diğer programlardaki çalışma süreleri farklıdır.

1. Kameraman K. Öner için işçilik maliyeti:

1 aylık çalışma döneminde K. Öner 4 programda toplam 11 saat 15 dakika çalışmıştır(Bkz. Ek Tablo 25).

Brüt ücreti ise 67.740.- TL.'dir(Bkz. s.21).

Buna göre saat başına işçilik maliyeti:

$67.740 : 11 \text{ saat } 15 \text{ dakika} = 6.021.-$ TL. olur.

K. Öner örnek programda 2 saat 40 dakika zamanını harcamıştır(Bkz. Ek Tablo 25). Bu süre için işçilik maliyeti ise:

60 dakika için işçilik maliyeti 6.021 TL. ise

40 " " " " X TL. olur.

$X = \frac{40 \times 6.021}{60} = 4.014.-$ TL. 40 dakika için işçilik maliyetidir.

$(2 \times 6.021) + 4.014 = 16.056.-$ TL. 1. kameramanın işçilik maliyetidir.

2. Kameraman B. Vardar için işçilik maliyeti:

B. Vardar yine 1 aylık süre içinde 3 programda toplam 8 saat 20 dakika çalışmıştır(Bkz. Ek Tablo 25). Kadrosuna göre brüt ücreti 67.740.- TL.'dir(Bkz. s.21). Buna göre saat başına işçilik maliyeti: $67.740 : 8 \text{ saat } 20 \text{ dakika} = 8.129.-$ TL. olur.

Örnek programda çalışma süresi 2 saat 40 dakikadır(Bkz. Ek Tablo 25). Buna göre B. Vardar'ın örnek program için işçilik maliyeti şöyledir:

60 dakika için işçilik maliyeti 8.129.- TL. ise
 40 " " " " X TL. olur.

$X = \frac{40 \times 8.129}{60} = 5.419.-$ TL. 40 dakika için işçilik maliyetidir.

$(2 \times 8.129) + 5.419 = 21.677.-$ TL. 2. kameramanın işçilik maliyetidir.

3. Kameraman S. Pamuk için işçilik maliyeti:

S. Pamuk 1 aylık sürede 7 programda toplam 19 saat 50 dakika çalışmıştır(Bkz. Ek Tablo 25). Brüt ücreti ise 67.740.- TL.'dir(Bkz. s.21).

Buna göre saat başına işçilik maliyeti:

$67.740 : 19 \text{ saat } 50 \text{ dakika} = 3.415.-$ TL. olur.

60 dakika için işçilik maliyeti 3.415.- TL. ise
 40 " " " " X TL. olur.

$$X = \frac{40 \times 3.415}{60} = 2.276.- \text{ TL. 40 dakika için işçilik maliyetidir.}$$

Diğer kameramanlarda olduğu gibi 2 saat 40 dakika zamanını harcadığı örnek program için işçilik maliyeti ise:
 $(2 \times 3.415) + 2.276 = 9.106.- \text{ TL. olur.}$

Örnek programda çalışan 3 kameramanın toplam işçilik maliyetleri de:

$$16.056 + 21.677 + 9.106 = 46.839.- \text{ TL.'dır.}$$

. İşıkçılar için işçilik maliyeti

Örnek programda 2 ışıkçının görevli olduğu görülmektedir(Bkz. Ek Tablo 1). Burada da kameramanlarda olduğu gibi ışıkçıların işçilik maliyetlerini ayrı ayrı hesaplamalıyız.

1. ışıkçı R. İnceelli için işçilik maliyeti:

R. İnceelli değerlendirilen 1 ay içinde 10 programda toplam 35 saat 45 dakika çalışmıştır(Bkz. Ek Tablo 27).

Brüt ücreti ise 79.841.- TL.'dir(Bkz. s.21).

Buna göre saat başına işçilik maliyeti:

$$79.841: 35 \text{ saat } 45 \text{ dakika} = 2.233.- \text{ TL. olur.}$$

İşıkçılar için örnek programda çalışma süresi, çalışma

saati olan 9.00'dan hertürlü işin bittiği görüntü kayıt çalışması sonu olan 11.40'a kadar 2 saat 40 dakika ve çekim öncesi ışık yapımı için de 25 dakika olmak üzere toplam 3 saat 5 dakikadır(Bkz. Ek Tablo 1).

60 dakika için işçilik maliyeti 2.233 TL. ise
5 " " " " X TL. olur.

$$X = \frac{5 \times 2.233}{60} = 196.- \text{ TL. 5 dakika için işçilik maliyetidir.}$$

3 saat 5 dakika çalıştığı örnek program için R. İnceelli'nin işçilik maliyeti ise: $(3 \times 2.233) + 196 = 6.885.- \text{ TL. olur.}$

2. ışıkçı U. Kerman için işçilik maliyeti:

U. Kerman 1 ay içinde 12 programda toplam 44 saat 40 dakika çalışmıştır(Bkz. Ek Tablo 27).

Brüt ücreti ise 79.841.- TL.'dir(Bkz. s.21).

79.841 : 44 saat 40 dakika = 1.788.- TL. saat başına işçilik maliyeti olur.

25.3.1986 tarihli örnek programda U. Kerman 3 saat 5 dakika çalışmıştır(Bkz. Ek Tablo 27). Bu süre için işçilik maliyeti:

60 dakika için işçilik maliyeti 1.788.- TL. ise
5 " " " " X TL. olur.

$$X = \frac{5 \times 1.788}{60} = 149.- \text{ TL. 5 dakika için işçilik maliyetidir.}$$

$(3 \times 1.788) + 149 = 5.513.-$ TL. 2. ışıkçının işçilik maliyetidir.

İki ışıkçının örnek program için toplam işçilik maliyeti ise: $6.885 + 5.513 = 12.398.-$ TL.'dir.

. Kamera kontrol görevlisinin işçilik maliyeti:

Örnek programın kamera kontrol görevlisi H. Oktal 25.3.1986-25.4.1986 tarihleri arasında üretilen 18 televizyon programının onbeşinde çalışmıştır. Geriye kalan üç programda ise S. Erdoğan'ın görevli olduğu görülmektedir(Bkz. Ek Tablo 30). Bu durum H. Oktal'ın dengesiz bir şekilde programlarda yoğun olarak çalıştığı izlenimini uyandırmaktadır. Bunun gerçek nedeni, söz konusu tarihlerde kendisinin bir eğitim devresi içinde olması nedeniyle sık sık çekimlerde görev almasıdır. Kamera kontrol görevlisinin işçilik maliyeti hesaplamasında bu durum aynen olduğu gibi değerlendirilirse, işçilik maliyeti suni bir biçimde düşük görünecektir. Bu nedenle de aşağıdaki gibi maliyet hesaplaması uygun görülmüştür.

Söz konusu 1 aylık süre içinde kamera kontrol görevlisi S. Erdoğan 3 programda toplam 8 saat 45 dakika ve diğer kamera kontrol görevlisi H. Oktal 15 programda toplam 44 saat 45 dakika çalışmıştır(Bkz. Ek Tablo 30). Buna göre ortalama bir kamera kontrol görevlisine 9 program düşmektedir($18 : 2 = 9$). 18 program için toplam olarak 2 kamera kontrol görevlisi: (44 saat 45 dakika +

8 saat 45 dakika) = 53 saat 30 dakika çalışmışlardır.

Öyle ise 1 program için her bir kamera kontrol görevlisinin ortalama ne kadar çalıştığını bulalım:

18 program için 53 saat 30 dakika çalışmışlarsa

1 " " X saat çalışırlar.

$$X = \frac{53 \text{ saat } 30 \text{ dakika}}{18} = 3 \text{ saat olur.}$$

1 kamera kontrol görevlisinin ortalama olarak 9 programda çalıştığı düşünülürse:

3 x 9 = 27 saat 1 ayda çalışılan 9 program için harcanan ortalama süre olur.

Kamera kontrol görevlisi ayda harcadığı 27 saat için kadrosuna göre aldığı ücreti 128.749.- TL'dir (Bkz. s.21).
128.749 : 27 = 4.768.- TL. kamera kontrol görevlisinin saat başına ücreti olur.

Örnek programda kamera kontrol görevlisi 9.00-11.40 saatleri arasında kalan 2 saat 40 dakika çalışmıştır (Bkz. Ek Tablo 30). Buna göre işçilik maliyeti:

60 dakika için işçilik maliyeti 4.768.- TL. olursa

40 " " " " X TL. olur.

$$X = \frac{4.768 \times 40}{60} = 3.179.- \text{ TL. olur.}$$

(2 x 4.768) + 3.179 = 12.715.- TL. kamera kontrol görevlisinin örnek program için işçilik maliyetidir.

. Resim seçici için işçilik maliyeti:

Örnek programda görevli resim seçici N. Özsan 1 ay içinde 3 programda toplam 8 saat 35 dakika çalışmış durumdadır(Bkz. Ek Tablo 29).

Brüt ücreti de 67.740.- TL.'dir(Bkz. s.21).

67.740 : 8 saat 35 dakika = 7.892.- TL. saat başına işçilik maliyeti olur.

Örnek program için resim seçici 2 saat 40 dakika zamanını harcamıştır(Bkz. Ek Tablo 29). Bu süre için işçilik maliyeti ise:

60 dakika için işçilik maliyeti 7.892.- TL. ise
40 " " " " " X TL. olur.

$$X = \frac{40 \times 7.892}{60} = 5.261.- \text{ TL. 40 dakika için işçilik maliyeti olur.}$$

(2 x 7.892) + 5.261 = 21.045.- TL. resim seçicinin işçilik maliyetidir.

. Görüntü kayıt görevlisinin işçilik maliyeti:

Programın görüntü kayıt görevlisi A. Mutluay 1 ay içinde 3 programda toplam 8 saat 30 dakika çalışmıştır (Bkz. Ek Tablo 31). Kadrosuna göre brüt ücreti 79.841.- TL.'dir(Bkz. s.21).

79.841 : 8 saat 30 dakika = 9.393.- TL. saat başına işçilik maliyetidir.

Örnek programda görüntü kayıt görevlisinin çalışma süresi 2 saat 40 dakikadır(Bkz. Ek Tablo 31).

60 dakika için işçilik maliyeti 9.393.- TL. ise
40 " " " " " X TL. olur.

$$X = \frac{40 \times 9.393}{60} = 6.262.- \text{ TL. 40 dakika için işçilik maliyeti olur.}$$

$(2 \times 9.393) + 6.262 = 25.048.- \text{ TL. görüntü kayıt görevlisinin işçilik maliyetidir.}$

Örnek televizyon programının donanım ve malzeme amortisman tutarları, videobant maliyeti ve enerji maliyetleri:

Stüdyo kameraları	:	75.264.-
Kamera sehpaları	:	8.600.-
Kamera tüpleri	:	79.998.-
Işık kaynakları	:	1.071.-
Işık kaynakları taşıyıcıları	:	675.-
Işık kaynakları ampulleri	:	2.666.-
Görüntü kayıt cihazı	:	35.840.-
Görüntü kayıt cihaz kafası	:	7.500.-
Işıkölçer	:	237.-
Resim seçme masası	:	21.507.-
Mikrofon	:	72.-
Ses teybi ve mixer	:	8.960.-
Monitörler	:	1.329.-

Enerji	:	4.458.-
Videobant	:	<u>11.307.-</u>
TOPLAM		<u><u>259.484.-</u></u>

Örnek televizyon programının işçilik maliyetleri:

Yönetmen	:	32.800.-
Teknik yönetmen	:	18.899.-
Stüdyo yönetmeni	:	14.113.-
Sesçi	:	20.117.-
Kameramanlar	:	46.839.-
Işıkçılar	:	12.398.-
Kemare kontrol görevlisi	:	12.715.-
Resim seçici	:	21.045.-
Görüntü kayıt görevlisi	:	<u>25.048.-</u>
TOPLAM		<u><u>203.974.-</u></u>

Örnek programın belirli sınırlılıklarla hesaplanan donanım ve malzeme amortisman tutarları, videobant maliyeti, enerji maliyetleri ve işçilik maliyetleri toplanarak toplam program yapım maliyeti hesaplanırsa;

$259.484 + 203.974 = 463.458.-$ TL. bulunur.

BÖLÜM IV

ÖZET VE SONUÇ

Bir ekonomide rasyonel davranış biçimi, sınırlı imkanların en etkin bir şekilde kullanılmasına ve toplumun iktisadi, sosyal ve kültürel gelişmesine asgari maliyette en yüksek verimi sağlayacak hizmetlere öncelik tanınmasına çalışmaktır. Bunun için de işletmelerin ellerinde sağlam, güvenilir, objektif maliyet verilerine ihtiyaçları vardır.

Maliyet kavramının oluşmadığı bir işletme düşünülemez. Tüm ekonomik faaliyetlerin değerlendirilebilmesi için maliyete ilişkin bilgilere ihtiyaç duyulur.

Yalnızca mal alım satımı ile uğraşan ticari işletmelerde maliyetlerin saptanması kolaydır. Üretimde bulunan işletmelerde, alım-satım süreci içerisinde "üretim süreci" girdiğinden, üretimin karmaşıklığının yanı sıra, mamul üretimini ucuza mal etme zorunluluğu, üretim süreci içerisinde finansman güçlükleri, çeşitli enerji, işçilik ve işçilik faktörlerinin getirdiği yükler günümüzde, işletme yöneticilerinin sürekli sorununu oluşturmaktadır.

Önemli miktarlarda ve çok çeşitli üretim yapan işletmelerde maliyet sorunları çok daha fazla önem

kazanmaktadır. Bu nitelikteki bir işletmenin örgütlenmesi, rasyonel bir şekilde yönetilmesi, kontrolü için maliyet çalışmaları kaçınılmaz bir unsur olur.

Fiyat saptanması işletme yönetiminin en önemli görevlerinden birisidir. Başarılı bir fiyat koyucunun sahip olması gereken bazı bilgilerin yanısıra, büyük ölçüde maliyet olayının esaslarını kavramış olmasına ihtiyacı vardır.

İşletmelerde yapılacak planlama çalışmalarında bazı tahminlere, varsayımlara ve bazı maliyete ilişkin bilgilere dayanma zorunluluğu vardır. Elde bu tür veriler olmadan kalkınma planları hazırlama imkanı olmadığı gibi, hazırlanan ve uygulanan planların izlenmesi, gerekli düzeltici önlemlerin alınması güçtür.

Yapılan bir hizmetin sağladığı yarar ile o hizmetin bedeli arasında yakın bir ilişki vardır. Buradaki fayda-maliyet ilişkisi ekonomik faaliyetlerde gözönünde bulundurulmuş en önemli unsurdur.

Maliyete ilişkin bilgiler, yöneticilerin işletme kararlarında önemli rol oynarlar.

Konu televizyon işletmeciliği açısından da kuşkusuz çok önemlidir. Bilindiği gibi televizyon işletmeciliği pahalı bir işletmeciliğe dayanmaktadır. Televizyon programlarının üretilmesinde verimlilik, ancak sınırlı

kaynakların en etkin şekilde kullanılarak oluşturulacak rasyonel üretim politikasıyla sağlanabilir. Bunun için de üretilecek programların maliyetini bilmek zorundayız. Kaç liraya mal olacağını bilmeden bir televizyon yapımına başlanması modern işletmecilik anlayışı ile bağdaştırılmaz.

Bir televizyon programının yapımına başlamadan önce, o programın tahmini bütçesi, yani tahmini maliyetleri hesaplanır. Söz konusu tahmini bütçe ilgililerce onaylandıktan sonra o programın yapımına başlanabilir.

Yapım maliyetini etkileyecek olan tüm faktörlerin bir listesini çıkarmak, yapımcının bütçeyi hazırlarken işini kolaylaştıracaktır.

Bir programın üretimi için ön araştırmasından programın yayınlanabilir hale gelmesine ve daha sonra yayını halinde geçirmiş olduğu çeşitli aşamalarda maliyetinin sağlıklı bir şekilde kayıt ve takip edilmesi gerekmektedir.

Üretilen televizyon programlarının televizyon kuruluşuna olan maliyetinin bulunması, kuruluş faaliyetleri ile ilgili giderleri kontrol etmek ve kuruluş yöneticisinin maliyet giderleriyle ilgili bilgi ihtiyacını karşılamak maliyet muhasebesinin işidir.

Bugün televizyon kuruluşlarının genel muhasebe fonksiyonu içersinde belli bir maliyet sistemine oturtulması bir ihtiyaç haline gelmiştir.

Televizyon kuruluşlarının bünyelerine uygun bir şekilde kuracakları maliyet muhasebesi sistemi, üretilen her televizyon programının maliyetinin ne olduğunu belirleyen bir hesap sistemidir. Kurulacak maliyet muhasebesi sisteminin gerekli kıldığı hesap ve kayıt tekniği ile düzenlenecek çeşitli raporlar, sorumlu yöneticilere karşılaştırma, analiz ve sonuç çıkarma açısından son derece önemlidir.

Televizyon kuruluşlarında maliyet muhasebesi sistemi kurulup uygulamaya geçildiğinde, üretilen bir programın kaç liraya mal olduğu gerçek rakamlarla ortaya çıkacaktır. Bununla birlikte program yapım ünitelerinin bir yıllık çalışmalarının ürünü olarak program sayıları, süreleri ve de bedelleri ortaya çıkacaktır. Stüdyolar gereksiz yere meşgul edilmeyecek, program yapımı için gerektiği kadar malzeme harcanabilecektir. Ayrıca çalışmalarda işgücü değerlendirilebilecek, işgücü kaybının bedeli ortaya çıkabilecektir.

Televizyon programları üretiminde bir "yapım süreci" sözkonusudur. Televizyon yapımları birbirinden farklı birkaç aşamadan meydana gelir. Bunlar; yapım öncesi planlama, hazırlıklar ve prova, yapım ve yapım sonrası

diye dört bölüme ayrılır. Ancak her yapım mutlaka bu dört aşamayı gerektirmeyebilir. Aynı zamanda bu aşamalarda yapılan çalışmalar, yapımların türüne göre değişiklik gösterebilir.

Mal ve hizmet üretiminde bulunan işletmeler üretim için, tüketimde bulunurlar. Televizyon kuruluşlarında "maliyet", bir televizyon programının üretilmesinden yayınına kadar yapılan tüketimlerin toplamıdır. Televizyon yapımında kullanılan teçhizat, malzeme, işçilik, harcanan enerji gibi unsurlar hep maliyet giderlerindedir. Televizyon program yapımını gerçekleştirmek için yapılan her harcama, bir maliyet doğurur.

Gider, kullanılmış, tükenmiş maliyetlerdir. Yani giderler, işletme varlıklarının kullanılıp, tüketilmesiyle ortaya çıkarlar. Önceden satın alınarak bir maliyet unsuru olan herhangi bir malzeme, örneğin bir televizyon programında kullanıldığı zaman gider unsuru olabilir. İşletmelerde üretim faaliyetlerinin izlenmesinde giderlerin ayrıntılarıyla incelenerek belirlenmesinin önemi vardır.

İşletmeler uğraşı alanlarına göre, mal veya hizmetleri ya satın alırlar ya da üretirler. Bunun için de çeşitli harcamalar(ödemeler) yapmak zorundadırlar.

Maliyet giderleri, mal ve hizmet üretimleriyle ilgili tüm giderlerden oluşur. Maliyet giderleri; gider

türleri, gider yerleri ve gider taşıyıcıları yönünden gruplandırılırlar.

Üretilen mal ve hizmetlerin maliyeti üç ana maliyet unsurundan oluşur: 1. Dolaysız madde, 2. Dolaysız işçilik, 3. Genel imalat giderleri. Doğal olarak bu üç ana unsur televizyon programlarının da maliyet unsurlarını oluşturur.

Bir televizyon yapımında, yapımın kendine özgü tüm giderleri "dolaysız giderleri" oluşturur. Dolaysız giderler yapımın tamamlanmasıyla açıkça belirlenebilir ve direkt olarak maliyetlere yansıtılırlar. Dolaysız madde, dolaysız işçilik dışında kalan ve üretilen televizyon programlarına doğrudan doğruya yüklenemeyen öteki imal giderleri "genel imal giderlerini" oluşturur. Dolaysız giderlerin belirlenmesindeki kolaylık, genel imal giderleri için geçerli değildir. Televizyon kuruluşunda oluşturulacak muhasebe sistemine uygun bir yöntem ile bu soruna çözüm getirilebilir.

Bu çalışmanın örnek uygulamasını, 25.3.1986 ve 25.4.1986 tarihleri arasında Açıköğretim Fakültesi stüdyolarında üretilen televizyon ders programları üretim çalışmalarına ilişkin verilere dayanılarak -belirli sınırlılıklarla- yapılan birim program maliyet hesaplamaları oluşturmuştur.

Benzer özellikler taşıyan programlardan, yapım tarihi 25.3.1986 olan "Türkiye Ekonomisi" dersinin 12 nolu ünitesi örnek program olarak ele alınıp değerlendirilerek birim program maliyeti hesaplanmıştır.

Uygulamalı çalışmada, ders programları üretiminde görev alan elemanlardan alınan bilgiler yoluyla; her bir program ekibi ve çalışma saatleri, programlarda kullanılan donanım, malzeme ve bunların kullanım süreleri, program süreleri, çalışmalara başlama saatleri ve tüm bunlara ilişkin veriler elde edilmiştir. Bu veriler genel bir değerlendirmeden geçirilerek gider kalemlerine göre düzenlenmiş ve tablolar halinde gösterilmiştir.

Bu çalışma boyunca elde edilen veriler yoluyla oluşturulan tablolardan yararlanılarak sözkonusu program maliyet hesaplamaları yapılmıştır.

Uygulamalı çalışma, televizyon programları yapım maliyetinin hesaplanması konusunda bir örnek oluşturmaktadır. Belirli sınırlılıklarla dahi olsa elde edilen sonuç, televizyon işletmeciliğinin pahalı bir işletmeciliğe dayandığını göstermektedir.

Televizyon yapımlarının en ekonomik bir biçimde üretimi televizyon işletmesi için ilk bakışta yeterli gibi gözükebilir. Ancak televizyon işletmesinin genel olarak yaşamında gerçek bir rasyonel üretim politikasından

söz edebilmek için, televizyon programları yapım olanaklarının tüm ayrıntılarıyla incelenmiş ve tüm maliyet faktörlerinin çözümlenmiş olması gerekir.

İşletmelerin başarılı olmaları, maliyetlerine ve maliyet muhasebelerine verecekleri öneme son derece bağlıdır. Çünkü hangi düzende olursa olsun, her işletme imal ettiği mal ya da hizmetin kendisine olan maliyetini bilmek zorundadır.

EK TABLO 1
PROGRAM BİLGİ FORMU

TÜRKİYE EKONOMİSİ

25.3.1986

Çalışma Saati: 9.00

	Çalışma Saatleri	P r o g r a m	E k i b i
Yönetmen	9.00-11.40	N. Kırmızı	
Teknik Yönetmen	9.00-11.40	T. Aksoy	
Stüdyo Yönetmeni	8.30-11.50	N. Toksavul	
Kamera	10.00-11.15	K. Öner-B. Vardar-S. Pamuk	
Ses	10.00-11.15	A. Şahin	
Resim Seçici	10.00-11.15	N. Özsan	
Kamera Kontrol	9.10- 9.20	H. Oktal	
Görüntü Kayıt	10.00-11.40	A. Mutluay	
Işık	9.00-11.40	R. İnceelli-U. Kerman	

Çekim öncesi ışık yapımı : 25 dakika

Toplam ışık kaynakları : 22,5 kw.

Program süresi : 17'04"

EK TABLO 2
PROGRAM BİLGİ FORMU
DAVRANIŞ BİLİMLERİ
28.3.1986

Çalışma Saati: 9.00

Çalışma
Saatleri P r o g r a m E k i b i

Yönetmen	9.00-12.00	G. Yaktıl
Teknik Yönetmen	9.00-12.00	T. Aksoy
Stüdyo Yönetmeni	8.30-12.00	Ç. Üregil
Kamera	10.15-11.40	B. Vardar-G. Kolsal-H. Karaer
Ses	10.15-11.40	E. Metin
Resim Seçici	10.15-11.40	E. Tanık
Kamera Kontrol	9.00- 9.13	H. Oktal
Görüntü Kayıt	10.15-12.00	A. Mutluay
Işık	9.00-11.40	A. Geldişen-U. Kerman

Çekim öncesi ışık yapımı	: 30 dakika
Toplam ışık kaynakları	: 27,5 kw.
Program süresi	: 16'49"

EK TABLO 3
PROGRAM BİLGİ FORMU

SOSYAL BİLGİLER

29.3.1986

Çalışma Saati: 9.00

	Çalışma Saatleri	P r o g r a m	E k i b i
Yönetmen	9.00-11.50	H. Yüksel	
Teknik Yönetmen	9.00-11.50	M. Kökür	
Stüdyo Yönetmeni	8.50-12.00	Ç. Üregil	
Kamera	10.10-11.20	Ş. Künüçen-K. Öner-M. Barkan	
Ses	10.10-11.20	R. Biroğul	
Resim Seçici	10.10-11.20	Ö. Candemir	
Kamera Kontrol	9.00- 9.10	H. Oktal	
Görüntü Kayıt	10.10-11.50	T. Demirdağ	
Işık	9.00-11.20	R. İnceelli-U. Kerman	

Çekim öncesi ışık yapımı : 40 dakika

Toplam ışık kaynakları : 30 kw.

Program süresi : 16'03"

EK TABLO 4
PROGRAM BİLGİ FORMU

ÖRGÜTSEL DAVRANIŞ

31.3.1986

Çalışma Saati: 9.00

	Çalışma Saatleri	Program	Eki bi
Yönetmen	9.00-11.35	E. Yüksel	
Teknik Yönetmen	8.35-11.35	E. Özkan	
Stüdyo Yönetmeni	8.30-11.45	H. Arberkli	
Kamera	9.40-11.15	N. Ulutak-H. Karaer	
Ses	9.40-11.15	E. Metin	
Resim Seçici	9.30-11.15	A. Ispalarlı	
Kamera Kontrol	8.35- 8.40	H. Oktal	
Görüntü Kayıt	9.40-11.15	N. Öner	
Işık	8.35-11.15	R. İnceelli-A. Geldişen	
Çekim öncesi ışık yapımı	:::25	dakika	
Toplam ışık kaynakları	:	25 kw.	
Program süresi	:	19'53"	

EK TABLO 5
PROGRAM BİLGİ FORMU

ÖRGÜTSEL DAVRANIŞ

31.3.1986

Çalışma Saati: 14.00

	Çalışma Saatleri	P r o g r a m	E k i b i
Yönetmen	14.00-15.30	E. Yüksel	
Teknik Yönetmen	13.30-15.30	E. Özkan	
Stüdyo Yönetmeni	13.30-15.40	H. Arberkli	
Kamera	13.45-15.10	N. Ulutak-H. Karaer	
Ses	13.45-15.10	E. Metin	
Resim Seçici	13.45-15.10	A. Ispalarlı	
Kamera Kontrol	13.30-13.38	H. Oktal	
Görüntü Kayıt	13.45-15.30	N. Öner	
Işık	13.30-15.10	A. Geldişen-R. İnceelli	

Çekim öncesi ışık yapımı	: 35 dakika
Toplam ışık kaynakları	: 25 kw.
Program süresi	: 18'09"

EK TABLO 6
PROGRAM BİLGİ FORMU
BİLGİSAYAR PROGRAMCILIĞI
1.4.1986

Çalışma Saati: 14.00

	Çalışma Saatleri	P r o g r a m	E k i b i
Yönetmen	14.00-17.00	Y. Demir	
Teknik Yönetmen	14.00-17.00	M. Kökür	
Stüdyo Yönetmeni	14.00-17.00	Ç. Üregil	
Kamera	16.00-16.30	K. Öner-N. Ulutak-	S. Pamuk
Ses	16.00-16.30	N. Titiz	
Resim Seçici	16.00-16.30	A. Ispalarlı	
Kamera Kontrol	14.10-14.20	H. Oktal	
Görüntü Kayıt	16.00-17.00	A. Baskıncı	
Işık	14.00-17.00	A. Geldişen-R. İnceelli	
Çekim öncesi ışık yapımı		: 40 dakika	
Toplam ışık kaynakları		: 45 kw.	
Program süresi		: 32'12"	

EK TABLO 7
PROGRAM BİLGİ FORMU
VERGİ UYGULAMALARI
3.4.1986

Çalışma Saati: 9.00

	Çalışma Saatleri	P r o g r a m	E k i b i
Yönetmen	9.00-11.40	H. Esen	
Teknik Yönetmen	9.00-11.40	M. Kökür	
Stüdyo Yönetmeni	9.00-11.50	H. Arberkli	
Kamera	10.00-11.15	B. Vardar-H. Karaer	
Ses	10.00-11.15	R. Biroğul	
Resim Seçici	10.00-11.15	E. Tanık	
Kamera Kontrol	9.15- 9.25	H. Oktal	
Görüntü Kayıt	10.00-11.40	T. Demirdağ	
Işık	9.00-11.15	R. İnceelli	

Çekim öncesi ışık yapımı : 35 dakika
Toplam ışık kaynakları : 35 kw.
Program süresi : 15'45"

EK TABLO 8
PROGRAM BİLGİ FORMU
YATIRIM PROJE DEĞERLENDİRMESİ
5.4.1986

Çalışma Saati: 9.00

	Çalışma Saatleri	P r o g r a m	E k i b i
Yönetmen	9.00-12.00	H. Yüksel	
Teknik Yönetmen	8.40-12.10	N. Trak	
Stüdyo Yönetmeni	8.30-12.10	H. Arberkli	
Kamera	10.30-11.45	N. Ulutak-Ş. Künüçen- M. Barkan-G. Kolsal	
Ses	10.30-11.45	A. Şahin-E. Metin	
Resim Seçici	10.30-11.45	Ö. Candemir	
Kamera Kontrol	8.40- 9.05	H. Oktal	
Görüntü Kayıt	10.30-12.10	T. Demirdağ	
Işık	8.40-11.45	R. İnceelli	

Çekim öncesi ışık yapımı : 30 dakika
Toplam ışık kaynakları : 30 kw
Program süresi : 30'30"

EK TABLO 9
PROGRAM BİLGİ FORMU
YATIRIM PROJE DEĞERLENDİRMESİ
5.4.1986

Çalışma Saati: 13.30

	Çalışma Saatleri	P r o g r a m	E k i b i
Yönetmen	13.30-15.30	H. Yüksel	
Teknik Yönetmen	13.10-15.30	N. Trak	
Stüdyo Yönetmeni	13.30-15.30	H. Arberkli	
Kamera	13.30-15.00	N. Ulutak-Ş. Künüçen- G. Kolsal-M. Barkan	
Ses	13.30-15.00	A. Şahin-E. Metin	
Resim Seçici	13.30-15.00	Ö. Candemir	
Kamera Kontrol	13.10-13.20	H. Oktal	
Görüntü Kayıt	13.30-15.30	T. Demirdağ	
Işık	13.10-15.00	R. İnceelli	

Çekim öncesi ışık yapımı : 30 dakika
Toplam ışık kaynakları : 30 kw.
Program süresi : 38'06"

EK TABLO 10
PROGRAM BİLGİ FORMU

SOSYAL BİLGİLER

8.4.1986

Çalışma Saati: 9.00

	Çalışma Saatleri	P r o g r a m	E k i b i
Yönetmen	9.00-15.00	H. Yüksel	
Teknik Yönetmen	9.00-15.00	T. Aksoy	
Stüdyo Yönetmeni	13.45-15.00	O. Ünlüer	
Kamera	14.30-15.00	Ş. Künüçen-M. Şener-H. Karaer	
Ses	14.30-15.00	R. Biroğul	
Resim Seçici	14.30-15.00	Ö. Candemir	
Kamera Kontrol	11.15-11.20	H. Oktal	
Görüntü Kayıt	14.30-15.00	A. Baskıncı	
Işık	14.30-15.00	R. İnceelli-U. Kerman	

Çekim öncesi ışık yapımı	: 40 dakika
Toplam ışık kaynakları	: 25 kw.
Program süresi	: 16'13"

EK TABLO 11
PROGRAM BİLGİ FORMU
MUHASEBE DENETİMİ VE MALİ ANALİZ
9.4.1986

Çalışma Saati: 9.00

	Çalışma Saatleri	P r o g r a m	E k i b i
Yönetmen	9.00-12.30	E. Yüksel	
Teknik Yönetmen	9.00-12.30	E. Özkan	
Stüdyo Yönetmeni	8.30-12.30	Ç. Üregil	
Kamera	11.00-12.30	G. Kolsal-Ş. Künüçen-S. Pamuk	
Ses	11.00-12.30	N. Titiz	
Resim Seçici	11.00-12.30	A. Ispalarlı	
Kamera Kontrol	9.00- 9.12	H. Oktal	
Görüntü Kayıt	11.00-12.30	N. Öner	
Işık	9.00-12.30	U. Kerman	

Çekim öncesi ışık yapımı : 40 dakika

Toplam ışık kaynakları : 40 kw.

Program süresi : 24'20"

EK TABLO 12

PROGRAM BİLGİ FORMU

MUHASEBE DENETİMİ VE MALİ ANALİZ

9.4.1986

Çalışma Saati: 14.00

	Çalışma Saatleri	P r o g r a m	E k i b i
Yönetmen	14.00-15.55	E. Yüksel	
Teknik Yönetmen	14.00-15.55	E. Özkan	
Stüdyo Yönetmeni	14.00-15.55	Ç. Üregil	
Kamera	14.30-15.55	G. Kolsal-Ş. Künüçen-	S. Pamuk
Ses	14.30-15.55	N. Titiz	
Resim Seçici	14.30-15.55	A. Ispalarlı	
Kamera Kontrol	14.00-14.05	H. Oktal	
Görüntü Kayıt	14.30-15.55	T. Demirdağ	
Işık	14.00-15.55	U. Kerman	

Çekim öncesi ışık yapımı	: 40 dakika
Toplam ışık kaynakları	: 40 kw.
Program süresi	: 14'00"

EK TABLO 13
PROGRAM BİLGİ FORMU

İNKILAP TARİHİ

12.4.1986

Çalışma Saati: 9.00

	Çalışma Saatleri	P r o g r a m	E k i b i
Yönetmen	9.00-11.45	G. Yaktıl	
Teknik Yönetmen	9.00-11.45	T. Aksoy	
Stüdyo Yönetmeni	8.45-11.45	H. Arberkli	
Kamera	10.00-11.45	N. Ulutak-K. Öner-M. Şener	
Ses	10.00-11.45	A. Şahin	
Resim Seçici	10.00-11.45	Ö. Candemir	
Kamera Kontrol	9.00- 9.15	S. Erdoğan	
Görüntü Kayıt	10.00-11.45	N. Öner	
Işık	9.00-11.45	A. Geldişen-U. Kerman	

Çekim öncesi ışık yapımı	: 50 dakika
Toplam ışık kaynakları	: 60 kw.
Program Süresi	: 19'13"

EK TABLO 14
PROGRAM BİLGİ FORMU

FEN BİLGİSİ

14.4.1986

Çalışma Saati: 9.00

Çalışma
Saatleri P r o g r a m E k i b i

Yönetmen	9.00-11.50	N. Kırmızı
Teknik Yönetmen	9.00-11.50	M. Kökür
Stüdyo Yönetmeni	9.00-12.00	O. Ünlüer
Kamera	10.15-11.50	G. Kolsal-H. Karaer-S. Pamuk
Ses	10.15-11.50	R. Biroğul
Resim Seçici	10.15-11.50	Ö. Candemir
Kamera Kontrol	9.05- 9.15	S. Erdoğan
Görüntü Kayıt	10.15-11.50	A. Mutluay
Işık	9.00-11.50	U. Kerman

Çekim öncesi ışık yapımı : 35 dakika

Toplam ışık kaynakları : 25 kw.

Program süresi : 21'34"

EK TABLO 15
PROGRAM BİLGİ FORMU

İNGİLİZCE

17.4.1986

Çalışma Saati: 9.00

	Çalışma Saatleri	P r o g r a m	E k i b i
Yönetmen	9.00-12.10	D. Güler	
Teknik Yönetmen	9.00-12.10	N. Trak	
Stüdyo Yönetmeni	9.00-12.10	Ç. Üregil	
Kamera	10.00-12.10	N. Ulutak-H. Karaer	
Ses	10.00-12.10	N. Titiz	
Resim Seçici	10.00-12.10	A. Ispalarlı	
Kamera Kontrol	9.00- 9.13	S. Erdoğan	
Görüntü Kayıt	10.00-12.10	A. Baskıncı	
Işık	9.00-12.10	U. Kerman	

Çekim öncesi ışık yapımı : 40 dakika

Toplam ışık kaynakları : 42,5 kw.

Program süresi : 20'32"

EK TABLO 16
PROGRAM BİLGİ FORMU

İNGİLİZCE

18.4.1986

Çalışma Saati: 9.00

	Çalışma Saatleri	P r o g r a m	E k i b i
Yönetmen	9.00-11.25	D. Güler	
Teknik Yönetmen	9.00-11.25	N. Trak	
Stüdyo Yönetmeni	8.30-11.35	H. Arberkli	
Kamera	10.20-11.25	G. Kolsal-H. Karaer	
Ses	10.20-11.25	N. Titiz	
Resim Seçici	10.20-11.25	Ö. Candemir	
Kamera Kontrol	9.15- 9.20	H. Oktal	
Görüntü Kayıt	10.20-11.25	N. Öner	
Işık	9.00-11.25	U. Kerman	

Çekim öncesi ışık yapımı : 25 dakika

Toplam ışık kaynakları : 42,5 kw.

Program süresi : 22'07"

EK TABLO 17
PROGRAM BİLGİ FORMU
BİLGİSAYAR PROGRAMCILIĞI
18.4.1986

Çalışma Saati: 14.00

	Çalışma Saatleri	P r o g r a m	E k i b i
Yönetmen	14.00-17.45	Y. Demir	
Teknik Yönetmen	14.00-17.45	T. Aksoy	
Stüdyo Yönetmeni	14.00-17.45	O. Ünlüer	
Kamera	15.00-17.45	G. Kolsal-H. Karaer-S. Pamuk	
Ses	15.00-17.45	N. Titiz	
Resim Seçici	15.00-17.45	N. Özsan	
Kamera Kontrol	14.30-14.45	H. Oktal	
Görüntü Kayıt	15.00-17.45	N. Büker	
Işık	14.00-17.45	U. Kerman	

Çekim öncesi ışık yapımı : 30 dakika

Toplam ışık kaynakları : 45 kw.

Program süresi : 35'10"

EK TABLO 18
PROGRAM BİLGİ FORMU

İNGİLİZCE

25.4.1986

Çalışma Saati: 9.00

	Çalışma Saatleri	P r o g r a m	E k i b i
Yönetmen	9.00-11.10	D. Güler	
Teknik Yönetmen	9.00-11.10	N. Trak	
Stüdyo Yönetmeni	8.30-11.10	H. Arberkli	
Kamera	10.15-11.10	G. Kolsal-S. Pamuk	
Ses	10.15-11.10	R. Biroğul	
Resim Seçici	10.15-11.10	N. Özsan	
Kamera Kontrol	9.20- 9.35	H. Oktal	
Görüntü Kayıt	10.15-11.10	N. Büker	
Işık	9.00-11.10	R. İnceelli	

Çekim öncesi ışık yapımı	: 55 dakika
Toplam ışık kaynakları	: 40 kw.
Program süresi	: 24'18"

EK TABLO 19

DONANIM VE MALZEME KULLANIM BİLGİ FORMU

T a r i h	Kamera (Saat)	Kamera Sehpası (Saat)	Işık Kaynaklı (Saat)	Işık Kaynaklı. Taşıyıcı. (Saat)	Görüntü Kayıt Cihazı (Saat)
25.3.1986	2.40	2.40	3.05	3.05	2.40
28.3.1986	3.00	3.00	3.30	3.30	3.00
29.3.1986	2.50	2.50	3.30	3.30	2.50
31.3.1986	3.00	3.00	3.25	3.25	3.00
31.3.1986	2.00	2.00	2.35	2.35	2.00
1.4.1986	8.00	8.00	8.40	8.40	8.00
3.4.1986	2.40	2.40	3.15	3.15	2.40
5.4.1986	3.05	3.05	3.35	3.35	3.05
5.4.1986	2.20	2.20	2.50	2.50	2.20
8.4.1986	6.00	6.00	6.40	6.40	6.00
9.4.1986	3.30	3.30	4.10	4.10	3.30
9.4.1986	6.55	6.55	7.35	7.35	6.55
12.4.1986	2.45	2.45	3.35	3.35	2.45
14.4.1986	2.50	2.50	3.25	3.25	2.50
17.4.1986	3.10	3.10	3.50	3.50	3.10
18.4.1986	2.25	2.25	2.50	2.50	2.25
18.4.1986	3.45	3.45	4.15	4.15	3.45
25.4.1986	2.10	2.10	3.05	3.05	2.10

EK TABLO 20

DONANIM VE MALZEME KULLANIM BİLGİ FORMU

T a r i h	Işık-ölçer (Saat)	Resim Seçme Masası (Saat)	Mikrofon (Saat)	Ses Teybi ve Mixer (Saat)	Monitör (Saat)
25.3.1986	3.05	2.40	2.40	2.40	2.40
28.3.1986	3.30	3.00	3.00	3.00	3.00
29.3.1986	3.30	2.50	2.50	2.50	2.50
31.3.1986	3.25	3.00	3.00	3.00	3.00
31.3.1986	2.35	2.00	2.00	2.00	2.00
1.4.1986	8.40	8.00	8.00	8.00	8.00
3.4.1986	3.15	2.40	2.40	2.40	2.40
5.4.1986	3.35	3.05	3.05	3.05	3.05
5.4.1986	2.50	2.20	2.20	2.20	2.20
8.4.1986	6.40	6.00	6.00	6.00	6.00
9.4.1986	4.10	3.30	3.30	3.30	3.30
9.4.1986	7.35	6.55	6.55	6.55	6.55
12.4.1986	3.35	2.45	2.45	2.45	2.45
14.4.1986	3.25	2.50	2.50	2.50	2.50
17.4.1986	3.50	3.10	3.10	3.10	3.10
18.4.1986	2.50	2.25	2.25	2.25	2.25
18.4.1986	4.15	3.45	3.45	3.45	3.45
25.4.1986	3.05	2.10	2.10	2.10	2.10

Not: Ek Tablo 19 ve 20'de yer alan ışık kaynakları, ışık kaynakları taşıyıcısı ve ışıkölçere ait kullanım süresini veren 3.05 saat, hesaplamalarda kolaylık sağlanması bakımından 3 saat olarak ele alınmıştır.

EK TABLO 21
AYLIK DONANIM VE MALZEME KULLANIMI
KÜMÜLATİF BİLGİ FORMU

25.3.1986-25.4.1986 tarihleri arasında Açıköğretim Fakültesi'nde üretilen 18 programda kullanılan donanım ve malzemenin toplam kullanım süreleri(Saat):

Kamera	: 62.05 ⇒62
Kamera sehpaları	: 62.05 ⇒62
Işık kaynakları	: 73.50 ⇒74
Işık kaynakları taşıyıcıları	: 73.50 ⇒74
Görüntü kayıt cihazı	: 62.05 ⇒62
Işıkölçer	: 73.50 ⇒74
Resim seçme masası	: 62.05 ⇒62
Mikrofon	: 62.05 ⇒62
Ses teybi ve mixer	: 62.05 ⇒62
Monitörler	: 62.05 ⇒62

Not: Ek Tablo 21'de yer alan rakamlar, hesaplamalarda kolaylık sağlaması için tam sayıya çevrilerek kullanılmıştır.

EK TABLO 22

DONANIM VE MALZEME FİYATLARI(TL.)

Stüdyo kamerası	:	70.000.000.-
Kamera sehpası	:	8.000.000.-
Kamera tüpleri	:	3.000.000.-
5 Kilowat dağınık ışık kaynağı	:	500.000.-
5 Kilowat toplu ışık kaynağı	:	1.300.000.-
2,5 Kilowat toplu ışık kaynağı	:	380.000.-
Işık kaynağı taşıyıcısı	:	400.000.-
Işık kaynakları için ampul	:	80.000.-
Işıkölçer	:	700.000.-
Görüntü kayıt cihazı	:	100.000.000.-
Görüntü kayıt cihaz kafaları	:	4.500.000.-
Resim seçme masası	:	60.000.000.-
Mikrofon	:	200.000.-
Ses teybi ve mixeri	:	25.000.000.-
Monitör(Renkli)	:	1.000.000.-
Monitör(Siyah-Beyaz)	:	300.000.-
Videobant(90 dakikalık)	:	60.000.-

EK TABLO 23

YAPIM EKİBİ ÇALIŞMA BİLGİ FORMU

Yönetmenler	T a r i h	Birim program için harcanan süre(saatt)	Aylık Toplam süre(saatt)
N. KIRMIZI	25.3.1986	9.00-11.40 ⇒ 2.40	5.30
	14.4.1986	9.00-11.50 ⇒ 2.50	
G. YAKTIL	28.3.1986	9.00-12.00 ⇒ 3.00	5.45
	12.4.1986	9.00-11.45 ⇒ 2.45	
H. YÜKSEL	29.3.1986	9.00-11.50 ⇒ 2.50	14.00
	5.4.1986	9.00-12.10 ⇒ 3.10	
	5.4.1986	13.30-15.30 ⇒ 2.00	
E. YÜKSEL	8.4.1986	9.00-15.00 ⇒ 6.00	9.30
	31.3.1986	9.00-11.35 ⇒ 2.35	
	31.3.1986	14.00-15.30 ⇒ 1.30	
	9.4.1986	9.00-12.30 ⇒ 3.30	
Y. DEMİR	9.4.1986	14.00-15.55 ⇒ 1.55	6.45
	1.4.1986	14.00-17.00 ⇒ 3.00	
H. ESEN	18.4.1986	14.00-17.45 ⇒ 3.45	2.40
	3.4.1986	9.00-11.40 ⇒ 2.40	
D. GÜLER	17.4.1986	9.00-12.10 ⇒ 3.10	7.45
	18.4.1986	9.00-11.25 ⇒ 2.25	
	25.4.1986	9.00-11.10 ⇒ 2.10	

EK TABLO 24

YAPIM EKİBİ ÇALIŞMA BİLGİ FORMU

Teknik Yönetmenler	T a r i h	Birim program için harcanan süre(saatt)	Aylık Toplam süre(saatt)
	25.3.1986	9.00-11.40 ⇒ 2.40	
	28.3.1986	9.00-12.00 ⇒ 3.00	
T. AKSOY	8.4.1986	9.00-15.00 ⇒ 6.00	18.10
	12.4.1986	9.00-11.45 ⇒ 2.45	
	18.4.1986	14.00-17.45 ⇒ 3.45	
	29.3.1986	9.00-11.50 ⇒ 2.50	
M. KÖKÜER	1.4.1986	14.00-17.00 ⇒ 3.00	11.20
	3.4.1986	9.00-11.40 ⇒ 2.40	
	14.4.1986	9.00-11.50 ⇒ 2.50	
	31.3.1986	8.35-11.35 ⇒ 3.00	
E. ÖZKAN	31.3.1986	13.30-15.30 ⇒ 2.00	10.25
	9.4.1986	9.00-12.30 ⇒ 3.30	
	9.4.1986	14.00-15.55 ⇒ 1.55	
	5.4.1986	8.40-12.10 ⇒ 3.30	
	5.4.1986	13.10-15.30 ⇒ 2.40	
N. TRAK	17.4.1986	9.00-12.10 ⇒ 3.10	13.55
	18.4.1986	9.00-11.25 ⇒ 2.25	
	25.4.1986	9.00-11.10 ⇒ 2.10	

EK TABLO 25

YAPIM EKİBİ ÇALIŞMA BİLGİ FORMU

Kameramanlar	T a r i h	Birim program için harcanan süre(saatt)	Aylık Toplam süre(saatt)
K. ÖNER	25.3.1986	9.00-11.40 ⇒ 2.40	11.15
	29.3.1986	9.00-11.50 ⇒ 2.50	
	1.4.1986	14.00-17.00 ⇒ 3.00	
	12.4.1986	9.00-11.45 ⇒ 2.45	
B. VARDAR	25.3.1986	9.00-11.40 ⇒ 2.40	8.20
	28.3.1986	9.00-12.00 ⇒ 3.00	
	3.4.1986	9.00-11.40 ⇒ 2.40	
S. PAMUK	25.3.1986	9.00-11.40 ⇒ 2.40	19.50
	1.4.1986	14.00-17.00 ⇒ 3.00	
	9.4.1986	9.00-12.30 ⇒ 3.30	
	9.4.1986	14.00-15.55 ⇒ 1.55	
	14.4.1986	9.00-11.50 ⇒ 2.50	
	18.4.1986	14.00-17.45 ⇒ 3.45	
	25.4.1986	9.00-11.10 ⇒ 2.10	
Ş. KÜNÜÇEN	29.3.1986	9.00-11.50 ⇒ 2.50	19.25
	5.4.1986	9.00-12.10 ⇒ 3.10	
	5.4.1986	13.30-15.30 ⇒ 2.00	
	8.4.1986	9.00-15.00 ⇒ 6.00	
	9.4.1986	9.00-12.30 ⇒ 3.30	
	9.4.1986	14.00-15.55 ⇒ 1.55	

EK TABLO 25-devam

Kameramanlar	T a r i h	Birim program için harcanan süre(saatt)	Aylık Toplam süre(saatt)
	28.3.1986	9.00-12.00 ⇒ 3.00	
	5.4.1986	9.00-12.10 ⇒ 3.10	
	5.4.1986	13.30-15.30 ⇒ 2.00	
	9.4.1986	9.00-12.30 ⇒ 3.30	
G. KOLSAL	9.4.1986	14.00-15.55 ⇒ 1.55	24.45
	14.4.1986	9.00-11.50 ⇒ 2.50	
	18.4.1986	9.00-11.25 ⇒ 2.25	
	18.4.1986	14.00-17.45 ⇒ 3.45	
	25.4.1986	9.00-11.10 ⇒ 2.10	
	28.3.1986	9.00-12.00 ⇒ 3.00	
	31.3.1986	9.00-11.35 ⇒ 2.35	
	31.3.1986	14.00-15.30 ⇒ 1.30	
	3.4.1986	9.00-11.40 ⇒ 2.40	
H. KARAER	8.4.1986	9.00-15.00 ⇒ 6.00	27.55
	14.4.1986	9.00-11.50 ⇒ 2.50	
	17.4.1986	9.00-12.10 ⇒ 3.10	
	18.4.1986	9.00-11.25 ⇒ 2.25	
	18.4.1986	14.00-17.45 ⇒ 3.45	
	8.4.1986	9.00-15.00 ⇒ 6.00	
M. ŞENER	12.4.1986	9.00-11.45 ⇒ 2.45	8.45

EK TABLO 25-devam

Kameramanlar	T a r i h	Birim program için harcanan süre(saatt)	Aylık Toplam süre(saatt)
	29.3.1986	9.00-11.50 ⇒2.50	
M. BARKAN	5.4.1986	9.00-12.10 ⇒3.10	8.00
	5.4.1986	13.30-15.30 ⇒2.00	
	31.3.1986	9.00-11.35 ⇒2.35	
	31.3.1986	14.00-15.30 ⇒1.30	
	1.4.1986	14.00-17.00 ⇒3.00	
N. ULUTAK	5.4.1986	9.00-12.10 ⇒3.10	18.10
	5.4.1986	13.30-15.30 ⇒2.00	
	12.4.1986	9.00-11.45 ⇒2.45	
	17.4.1986	9.00-12.10 ⇒3.10	

EK TABLO 26

YAPIM EKİBİ ÇALIŞMA BİLGİ FORMU

Sesçiler	T a r i h	Birim program için harcanan süre(saatt)	Aylık Toplam süre(saatt)
A. ŞAHİN	25.3.1986	9.00-11.40 ⇒2.40	10.35
	5.4.1986	9.00-12.10 ⇒3.10	
	5.4.1986	13.30-15.30 ⇒2.00	
	12.4.1986	9.00-11.45 ⇒2.45	
	28.3.1986	9.00-12.00 ⇒3.00	
	31.3.1986	9.00-11.35 ⇒2.35	
E. METİN	31.3.1986	14.00-15.30 ⇒1.30	12.15
	5.4.1986	9.00-12.10 ⇒3.10	
	5.4.1986	13.30-15.30 ⇒2.00	
R. BİROĞUL	29.3.1986	9.00-11.50 ⇒2.50	16.30
	3.4.1986	9.00-11.40 ⇒2.40	
	8.4.1986	9.00-15.00 ⇒6.00	
	14.4.1986	9.00-11.50 ⇒2.50	
	25.4.1986	9.00-11.10 ⇒2.10	
	1.4.1986	14.00-17.00 ⇒3.00	
N. TİTİZ	9.4.1986	9.00-12.30 ⇒3.30	17.45
	9.4.1986	14.00-1535 ⇒1.55	
	17.4.1986	9.00-12.10 ⇒3.10	
	18.4.1986	9.00-11.25 ⇒2.25	
	18.4.1986	14.00-17.45 ⇒3.45	

EK TABLO 27

YAPIM EKİBİ ÇALIŞMA BİLGİ FORMU

Işık görevlileri	T a r i h	Birim program için harcanan süre(saat)	Aylık Toplam süre(saat)
	25.3.1986	9.00-11.40+0,25 ⇒3.05	
	29.3.1986	9.00-11.50+0,40 ⇒3.30	
	31.3.1986	8.35-11,35+0,35 ⇒3.25	
	31.3.1986	13.30-15.30+0,35 ⇒2,35	
R. İNCEELLİ	1.4.1986	14.00-17.00+0,40 ⇒3.40	35.45
	3.4.1986	9.00-11.40+0,35 ⇒3.15	
	5.4.1986	8.40-12.10+0,30 ⇒4.00	
	5.4.1986	13.30-15.30+0,30 ⇒2,30	
	8.4.1986	9.00-15.00+0,40 ⇒6,40	
	25.4.1986	9.00-11.10+0,40 ⇒3.05	
	25.3.1986	9.00-11.40+0,25 ⇒3.05	
	28.3.1986	9.00-12.00+0,30 ⇒3.30	
	29.3.1986	9.00-11.50+0,40 ⇒3.30	
	3.4.1986	9.00-11.40+0,35 ⇒3.15	
U. KERMAN	8.4.1986	9.00-15.00+0,40 ⇒6,40	44.40
	9.4.1987	9.00-12.30+0,40 ⇒4.10	
	9.4.1986	14.00-15.55+0,40 ⇒2.35	
	12.4.1986	9.00-11.45+0,50 ⇒3.35	
	14.4.1986	9.00-11.50+0,35 ⇒3.25	
	17.4.1986	9.00-12.10+0,40 ⇒3.50	
	18.4.1986	9.00-11.25+0,25 ⇒2.50	
	18.4.1986	14.00-17.45+0,30 ⇒4.15	

EK TABLO 27-devam

Işık görevlileri	T a r i h	Birim program için harcanan süre(saatt)	Aylık Toplam süre(saatt)
	28.3.1986	9.00-12.00+0,30 ⇒ 3.30	
	31.3.1986	9.00-11.35+0,25 ⇒ 3.00	
A. GELDİŞEN	31.3.1986	14.00-15.30+0,35 ⇒ 2.05	15.50
	1.4.1986	14.00-17.00+0,40 ⇒ 3.40	
	12.4.1986	9.00-11.45+0,50 ⇒ 3.35	

EK TABLO 28

YAPIM EKİBİ ÇALIŞMA BİLGİ FORMU

Stüdyo yönetmenleri	T a r i h	Birim program için harcanan süre(saatt)	Aylık Toplam süre(saatt)
N. TOKSAVUL	25.3.1986	8.30-11.50 ⇒ 3.20	3.20
	28.3.1986	8.30-12.00 ⇒ 3.30	
Ç. ÜREGİL	1.4.1986	14.00-17.00 ⇒ 3.00	15.35
	9.4.1986	8.30-12.30 ⇒ 4.00	
	9.4.1986	14.00-15.55 ⇒ 1.55	
	17.4.1986	9.00-12.10 ⇒ 3.10	
	29.3.1986	8.50-12.00 ⇒ 3.10	
O. ÜNLÜER	8.4.1986	9.00-15.00 ⇒ 6.00	15.55
	14.4.1986	9.00-12.00 ⇒ 3.00	
	18.4.1986	14.00-17.45 ⇒ 3.45	
	31.3.1986	8.30-11.45 ⇒ 3.15	
	31.3.1986	13.30-15.40 ⇒ 2.10	
	3.4.1986	9.00-11.50 ⇒ 2.50	
H. ARBERKLİ	5.4.1986	8.30-12.10 ⇒ 3.40	22.40
	5.4.1986	13.30-15.30 ⇒ 2.00	
	12.4.1986	8.45-11.45 ⇒ 3.00	
	18.4.1986	8.30-11.35 ⇒ 3.05	
	25.4.1986	8.30-11.10 ⇒ 2.40	

EK TABLO 29

YAPIM EKİBİ ÇALIŞMA BİLGİ FORMU

Resim Seçiçiler	T a r i h	Birim program için harcanan süre(saat)	Aylık Toplam süre(saat)
	31.3.1986	9.00-11.35 ⇒ 2.35	
	31.3.1986	14.00-15.30 ⇒ 1.30	
A. ISPAIARLI	1.4.1986	14.00-17.00 ⇒ 3.00	15.40
	9.4.1986	9.00-12.30 ⇒ 3.30	
	9.4.1986	14.00-15.55 ⇒ 1.55	
	17.4.1986	9.00-12.10 ⇒ 3.10	
	25.3.1986	9.00-11.40 ⇒ 2.40	
N. ÖZSAN	18.4.1986	14.00-17.45 ⇒ 3.45	8.35
	25.4.1986	9.00-11.10 ⇒ 2.10	
	28.3.1986	9.00-11.40 ⇒ 2.40	
E. TANIK	3.4.1986	9.00-11.40 ⇒ 2.40	5.20
	29.3.1986	9.00-11.50 ⇒ 2.50	
	5.4.1986	9.00-12.10 ⇒ 3.10	
	5.4.1986	13.30-15.30 ⇒ 2.00	
Ö. CANDEMİR	8.4.1986	9.00-15.00 ⇒ 6.00	22.00
	12.4.1986	9.00-11.45 ⇒ 2.45	
	14.4.1986	9.00-11.50 ⇒ 2.50	
	18.4.1986	9.00-11.25 ⇒ 2.25	

EK TABLO 30

YAPIM EKİBİ ÇALIŞMA BİLGİ FORMU

Kamera Kontrol	T a r i h	Birim program için harcanan süre(saatt)	Aylık Toplam süre(saatt)
	25.3.1986	9.00-11.40 ⇒2.40	
	28.3.1986	9.00-12.00 ⇒3.00	
	29.3.1986	9.00-11.50 ⇒2.50	
	31.3.1986	8.35-11.35 ⇒3.00	
	31.3.1986	13.30-15.30 ⇒2.00	
	1.4.1986	14.00-17.00 ⇒3.00	
	3.4.1986	9.00-11.40 ⇒2.40	
H. OKTAL	5.4.1986	8.40-12.10 ⇒3.30	44.45
	5.4.1986	13.10-15.30 ⇒2.20	
	8.4.1986	9.00-15.00 ⇒6.00	
	9.4.1986	9.00-12.30 ⇒3.30	
	9.4.1986	14.00-15.55 ⇒1.55	
	18.4.1986	9.00-11.25 ⇒2.25	
	18.4.1986	14.00-17.45 ⇒3.45	
	25.4.1986	9.00-11.10 ⇒2.10	
	12.4.1986	9.00-11.45 ⇒2.45	
S. ERDOĞAN	14.4.1986	9.00-11.50 ⇒2.50	8.45
	17.4.1986	9.00-12.10 ⇒3.10	

EK TABLO 31

YAPIM EKİBİ ÇALIŞMA BİLGİ FORMU

Görüntü kayıt evlisi	T a r i h	Birim program için harcanan süre(saatt)	Aylık Toplam süre(saatt)
A. İHSAN	25.3.1986	9.00-11.40 ⇒ 2.40	
MUTLUAY	28.3.1986	9.00-12.00 ⇒ 3.00	8.30
	14.4.1986	9.00-11.50 ⇒ 2.50	
	29.3.1986	9.00-11.50 ⇒ 2.50	
	3.4.1986	9.00-11.40 ⇒ 2.40	
T. DEMİRDAĞ	5.4.1986	9.00-12.10 ⇒ 3.10	12.35
	5.4.1986	13.30-15.30 ⇒ 2.00	
	9.4.1986	14.00-15.55 ⇒ 1.55	
	31.3.1986	9.00-11.35 ⇒ 2.35	
	31.3.1986	14.00-15.30 ⇒ 1.30	
N. ÖNER	9.4.1986	9.00-12.30 ⇒ 3.30	12.45
	12.4.1986	9.00-11.45 ⇒ 2.45	
	18.4.1986	9.00-11.25 ⇒ 2.25	
	1.4.1986	14.00-17.00 ⇒ 3.00	
A. BASKINCI	8.4.1986	9.00-15.00 ⇒ 6.00	12.10
	17.4.1986	9.00-12.10 ⇒ 3.10	
	18.4.1986	14.00-17.45 ⇒ 3.45	
N. BÜKER	25.4.1986	9.00-11.10 ⇒ 2.10	5.55

KAYNAKÇA

- Altuğ, Osman. Maliyet Muhasebesi: İlkeler ve Uygulamalar.
Met/er Matbaası, İstanbul, 1982.
- Aziz, Aysel. Radyo ve Televizyona Giriş. Ankara Üni.,
S.B.F. Yayını, Ankara, 1979.
- Berwanger, Dietrich. Low Cost Film and TV. Production in
Developing Countries. Printed in the Federal Republic
of Germany, 1976.
- Cemalcılar, Özgül. Genel Muhasebe Teori ve Uygulama.
Kalite Matbaası, Ankara, 1976.
- Ertürk, Halis. Maliyet Muhasebesine Giriş. Uludağ Üni.
Yayını, Bursa, 1982.
- Han, Ergül. Kalkınmada Altyapı Yatırımları. Eskişehir
İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Yayınları,
Eskişehir, 1975.
- H. Koontz-C. O'Donnell. "Yönetimde Uzun Dönem Planlaması",
Çeviren: İnal Cem Aşkun, Eskişehir İktisadi ve Ticari
İlimler Akademisi Dergisi, Sayı 2, Cilt 8, 1972.
- Jacobsen, Backer. Yönetim Açısından Maliyet Muhasebesi.
Çeviren: Sadık Baklacioğlu, Ayyıldız Matbaası, Ankara,
1974.

- Karasar, Niyazi. Araştırmalarda Rapor Hazırlama Yöntemi: Kavramlar, İlkeler, Teknikler. Üçüncü Baskı, Torunoğlu Ofset, Ankara, 1981.
- Kılıç, Levend. Eğitim Televizyonunda Yapımcı-Yönetmen. Anadolu Üni. Basımevi, Eskişehir, 1985.
- Link Hause Magazines Ltd. Professional Video International Yearbook 1985/1986. A.Link House Publication. First Published in the U.K. 1985 Copryright 1985 Link Hause Magazines Ltd.
- Öcal, Fikret. Maliyet Muhasebesi. İkinci Baskı. Fatih Matbaası, İstanbul, 1971.
- Özer-Ertuna, İbrahim. Maliyet Muhasebesi. Boğaziçi Üni. Yayını, İstanbul, 1974.
- Sağ, Ahmet. "TRT Kurumunda Maliyet Sorunu ve Çözümüne İlişkin Rapor".(Teksir).
- Sağ, Ahmet. "Televizyon İşletmeciliğinde Program Bütçesi-Program Maliyeti" TRT Kurs Notları.(Teksir).
- Sarioğlu, Güner. Televizyon Programı Yapımı ve Yönetimi. Ankara Üni. S.B.F. Yayını, Ankara, 1976.
- Serin, Necdet. Eğitim Ekonomisi. Ankara Üni. Eğ. Fak. Yayını, Ankara, 1979.

Şener, Erman. "Televizyona Giriş: Ders Notları".(Teksir)
Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Sinema
ve Televizyon Yüksek Okulu, Eskişehir, 1979.

Şenyapılı, Önder ve Aysel Aziz ve İnci Gürel, TV'nin
Türk Toplumuna Etkileri. Üçler Matbaası, İstanbul,
1977.

Tüfekçioğlu, Tuğrul. "Televizyon İşletmeciliği Ders
Notları, "Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akade-
misi İletişim Bilimleri Fak., Eskişehir, 1980-1981.

Uragun, Mehmet. Maliyet Muhasebesi-Mali Raporlar. Nam
Matbaası, Ankara, 1972.

Üstün, Rıfat. Maliyet Muhasebesi: İlkeler ve Uygulamalar.
Anadolu Üni. Basımevi, Eskişehir, 1984.

Yücesoy, Cevat. Maliyet Muhasebesi Prensipleri ve Tatbikatı.
İstanbul İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Talebe
Neşriyat ve Yardım Bürosu, İstanbul, 1965.

Wurtzel, Alan. Television Production. Second Edition.
New York McGraw-Hill Book Company, 1983.